

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота / проект

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Удосконалення фінансового управління промисловим
підприємством у напрямку фінансової стійкості

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0721-уфпс
спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та
страхування”

(код і назва спеціальності)

освітньої програми управління фінансами
підприємницьких структур

(код і назва освітньої програми)

спеціалізації _____

(код і назва спеціалізації)

Чикаленко Р. М.

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри інформаційної економіки,
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)
підприємництва та фінансів, доцент, к.е.н.

Ткаченко Є.Ю.

Рецензент директорка інженерного навчально-
наукового інституту ім Ю.М. Потебні, професор,
д.е.н.

Метеленко Н.Г.

Запоріжжя
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
Рівень вищої освіти другий
(магістерський)
Спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”
(код та назва)
Освітня програма управління фінансами підприємницьких структур

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
“ _____ ” _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ / ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Чикаленко Родіон Миколайович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Удосконалення фінансового управління промисловим підприємством у напрямку фінансової стійкості керівник роботи Ткаченко Єлизавета Юріївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від “07” червня 2022 року № 597-с

2. Строк подання студентом роботи 15.12.2022

3. Вихідні дані до роботи Законодавча нормативна база. Публічна фінансова звітність ПАТ “Мотор Січ”. Літературні джерела. Фахові періодичні видання.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити

Розділ 1. Теоретичні основи фінансового управління промисловим підприємством у напрямку забезпечення фінансової стійкості.

Розділ 2. Дослідження ефективності фінансового управління ПАТ «Мотор Січ» у напрямку фінансової стійкості.

Розділ 3. Розвиток фінансового механізму забезпечення фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Система управління фінансовою стійкістю підприємств. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства. Зміни індексу промислової продукції. Номінальний обсяг реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах промисловості. Техніко – економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ». Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ». Оцінки фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ». Аналіз формування фінансового результату ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2020 рр. Аналіз показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2020 рр. Узагальнена блок-схема процесу управління ризиком зниження фінансової

стійкості ПАТ «Мотор Січ». Індикатор фінансово-економічної стабільності.
Динамічна шкала ФЕС.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Ткаченко Є.Ю., доц., к.е.н.	07.06	07.08
2	Ткаченко Є.Ю., доц., к.е.н.	08.08	07.10
3	Ткаченко Є.Ю., доц., к.е.н.	08.10	15.12

7. Дата видачі завдання 07.06.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Дослідження теоретико-методологічних засад з теми, що досліджується	07.07.2022	виконано
2	Огляд літературних джерел з теми, що досліджується	07.08.2022	виконано
3	Збір даних та дослідження звітної документації ПАТ «Мотор Січ»	07.09.2022	виконано
4	Аналіз фінансової діяльності ПАТ «Мотор Січ»	07.10.2022	виконано
5	Розробка практичних рекомендацій щодо оптимізації діяльності ПАТ «Мотор Січ»	07.11.2022	виконано

Студент _____ **Чикаленко Р.М.**
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) _____ **Ткаченко Є.Ю.**
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ **Шапуров О.О.**
(підпис) (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Чикаленко Р.М. Удосконалення фінансового управління промисловим підприємством у напрямку фінансової стійкості.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, науковий керівник – Ткаченко Є.Ю. Запорізький національний університет.

Інженерний навчально-науковий інститут ім Ю.М. Потебні, кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, 2022.

Розглянуто теоретичні основи фінансового управління промисловим підприємством з метою забезпечення фінансової стійкості. Визначено особливості сучасного стану, проблеми та перспективи розвитку промисловості України. Досліджено ефективність фінансового управління фінансовою стійкістю ПАТ “Мотор Січ”. Визначено напрями удосконалення системи управління ПАТ “Мотор Січ”.

Ключові слова: ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК, АКТИВИ, ПОКАЗНИКИ, АНАЛІЗ, КОЕФІЦІЄНТ, ФІНАНСОВИЙ СТАН.

ABSTRACT

Chykalenko R. Improvement of financial management of industrial enterprise in the direction of financial stability

Qualifying work for obtaining a master's degree in the specialty 072 - Finance, banking and insurance, supervisor - Y Tkachenko. Zaporizhzhia National University.

Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebny, Department of Information Economy, Entrepreneurship and Finance, 2022.

The theoretical foundations of financial management of an industrial enterprise in order to ensure financial stability are considered. The peculiarities of

the current state, problems and prospects of the development of Ukrainian industry are determined. The effectiveness of financial management of the financial stability of PJSC «Motor Sich» was studied. Areas of improvement of the management system of PJSC «Motor Sich» have been determined.

Keywords: ENTERPRISE, FINANCIAL STABILITY, CURRENT DEVELOPMENT, ASSETS, INDICATORS, ANALYSIS, RATIO, FINANCIAL CONDITION.

АННОТАЦИЯ

Чикаленко Р.М. Совершенствование финансового управления промышленным предприятием в направлении финансовой устойчивости

Квалификационная работа на получение степени высшего образования магистра по специальности 072 – Финансы, банковское дело и страхование, научный руководитель – Ткаченко Е.Ю. Запорожский Национальный университет.

Инженерный учебно-научный институт им. Ю.М. Потемкина, кафедра информационной экономики, предпринимательства и финансов, 2022.

Рассмотрены теоретические основы финансового управления промышленным предприятием в целях обеспечения финансовой устойчивости. Определены особенности современного состояния, проблемы и перспективы развития промышленности Украины. Исследована эффективность финансового управления финансовой устойчивостью ПАО "Мотор Сич". Определены направления усовершенствования системы управления ПАО "Мотор Сич".

Ключевые слова: ПРЕДПРИЯТИЕ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ, СОВРЕМЕННОЕ РАЗВИТИЕ, АКТИВЫ, ПОКАЗАТЕЛИ, АНАЛИЗ, КОЭФИЦИЕНТ, ФИНАНСОВОЕ СОСТОЯНИЕ.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ У НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ.....	12
1.1. Поняття та сутність фінансової стійкості.....	12
1.2. Сучасні підходи до оцінки та аналізу фінансової стійкості	18
1.3. Показники розвитку промисловості України в 2011-2021рр.	26
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПАТ «МОТОР СІЧ» У НАПРЯМУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ.....	34
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Мотор Січ»	34
2.2 Аналіз складу та структури та динаміки капіталу на ПАТ «Мотор Січ»	41
2.3 Дослідження фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» як головного критерію забезпечення фінансової стійкості.	49
2.4 Дослідження абсолютних та відносних показників фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ»	53
2.5 Аналіз ефективності використання ресурсів ПАТ «Мотор Січ»	59
Висновки до розділу 2	60
РОЗДІЛ 3 РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «МОТОР СІЧ ».....	62
3.1. Управління ризиком зниження фінансової стійкості ПАТ "Мотор Січ "	62
3.2. Чинники впливу на фінансову стійкість ПАТ "Мотор Січ "	68
3.3. Оптимізація структури джерел фінансування активів ПАТ «Мотор Січ» як запорука забезпечення фінансової стійкості.....	75
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	100

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОСИЛАНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ
ТА ТЕРМІНІВ

Слово / словосполучення	Скорочення	Умови використання
А		
Автор	авт.	
Автореферат	автореф.	
В		
Вулиця	вул.	
Г		
Гривня	грн.	біля цифр
Д		
Додаток	дод.	
Дисертація	дис.	
Доклад	докл.	
Доктор	д-р	у назві вченої ступені
Документ	док.	
Доцент	доц.	біля прізвища
З		
Завідуючий	зав.	при назві посади
І		
Імені	ім	біля прізвища
Інше	ін.	
К		
Кандидат	канд.	у назві вченої ступені
Кафедра	каф.	
Кабінет міністрів України	КМУ	
Л		
Літр	л.	біля цифр
М		
Місто	м.	
Мільйон гривен	млн.грн.	
Мільярд гривен	млрд. грн.	біля цифр
Н		
Науково дослідницький інститут	НДІ	
Номер	№	біля цифр
О		
Область, обласний	обл.	
Одиниця виміру	од. вим	
П		
Публічне акціонерне товариство	ПАТ	
Примітка	прим.	
Промисловість	пром-сть	

Слово / словосполучення	Скорочення	Умови використання
Р		
Роки	р.р.	біля цифр
Розділ	розд.	
Район	р-н	
Рецензія	рец.	
Рисунок	рис.	
С		
Сторінка	с.	біля цифр
Т		
Таблиця	табл.	
Таке інше	т.і.	
Тисяч одиниць	тис. од.	біля цифр
Ф		
Факультет	фак.	
Ч		
Чоловік	чол.	

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах розвитку ринкових відносин фінансова стійкість підприємства, як об'єкт управління, набуває особливої актуальності. Виходячи із сучасних умов господарювання, дослідження процесу забезпечення фінансової стійкості підприємства потребує комплексного підходу до вивчення. Завдання сучасного розвитку українських підприємств пов'язані з постійним подоланням кризових ситуацій та визначають особливі вимоги до фінансової стійкості як стратегічного фактору фінансової безпеки діяльності підприємства, зростання її ділової активності та інвестиційної привабливості. В умовах глобалізації економічного простору проблема управління фінансовою стійкістю підприємства набуває особливої актуальності. Рішення цієї проблеми наполегливо потребує вдосконалення концепції управління фінансовою стійкістю підприємства, оскільки здійснює безпосередній вплив на результативність такого керування.

Управління фінансовою стійкістю підприємства належить до найважливіших економічних проблем у сучасних умовах, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства та відсутності в нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова перешкоджатиме розвитку, обтяжуючи витрати підприємства зайвими запасами та резервами.

Розвиток теорії фінансової стійкості відображено у працях Е. Альтман, Е.Дж. Долан, Дж. К. Ван Хорн, І. Бланк, В.В. Іванов, Є.І. Уткін та ін.

Широке коло питань щодо управління фінансовою стійкістю підприємства та розроблення підходів до оцінки фінансової безпеки розкрито в працях вітчизняних науковців, серед яких О.І. Барановський, В.О. Василенко, О.Д. Заруба, А.М. Поддєрьогін, С.В. Мішина, Г.В. Савицька та ін

Актуальність проблем формування та впровадження системи фінансової стійкості в управлінні фінансовим станом промислового підприємства обумовили вибір теми роботи, мету, завдання та напрямки дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів фінансового управління промисловим підприємством у напрямку забезпечення фінансової стійкості.

Відповідно до цільової спрямованості роботи поставлено такі задачі:

- розглянути теоретичні основи фінансового управління промисловим підприємством з метою забезпечення фінансової стійкості;
- визначити особливості сучасного стану, проблеми та перспективи розвитку промисловості України;
- дослідити ефективність фінансового управління фінансовою стійкістю ПАТ “Мотор Січ”;
- визначити напрями удосконалення системи управління ПАТ “Мотор Січ”.

Об'єктом дослідження є фінансове управління промисловим підприємством.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні положення та практичний інструментарій фінансового управління промисловим підприємством.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну базу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи: для уточнення понятійного апарату, розвитку теоретико-методологічних засад – методи порівняння, аналізу та синтезу, індукції та дедукції; для аналізу статистичних даних – методи групувань, середніх величин, порівняльного аналізу, графічний; для визначення стану фінансової стійкості – метод опитувань, систематизації та узагальнення. Основою досліджень стали фундаментальні положення економічної теорії, монографії, наукові статті вітчизняних вчених.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному:

обґрунтуванні методичні підходи щодо забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на використанні в процесі оцінювання фінансової стійкості індикатора фінансової стійкості.

Інформаційною базою дослідження виступали роботи вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з питань фінансового аналізу та фінансової стійкості, спеціальна економічна література, матеріали наукових конференцій, дані бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності підприємства.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості використання запропонованих практичних рекомендацій для підвищення якості та ефективності формування системи фінансової стійкості на промислових підприємствах.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ У НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

1.1. Поняття та сутність фінансової стійкості

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

Фінансова стійкість є багатогранною та унікальною категорією, оскільки дає змогу зробити оцінку діяльності підприємства з погляду стабільного і конкурентоздатного положення на ринку. Позитивні значення показників фінансової стійкості є підґрунтям для нормального функціонування підприємств і поступового зростання їх економічного потенціалу. Управління фінансовою стійкістю є одним із основних елементів фінансового менеджменту на підприємстві, а також необхідною передумовою для стабільного розвитку підприємства в цілому [10].

Фінансова стійкість - певний стан рахунків підприємства, яке гарантуватиме його постійну платоспроможність. Різні науковці дають різне визначення цього складного поняття. Знання граничних меж зміни джерел коштів для покриття вкладень капіталу в основні фонди чи виробничі запаси дозволяє генерувати такі напрямки господарських операцій, які ведуть до поліпшення фінансового стану підприємства, до підвищення його стійкості [12].

Управління фінансовою стійкістю підприємства є системою принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереженням платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги [8].

Слід відмітити, що на більшості підприємств України управління фінансовою стійкістю орієнтоване сьогодні на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників фінансової стійкості, зниження її рівня. В умовах ринку успішне та якісне функціонування підприємства це значною мірою залежить від рівня стійкості його фінансового стану, в нинішніх економічних умовах усе більшість підприємств мають дуже складне фінансове становище, значна частина прибутку носить інфляційний характер, не поліпшується положення і з платоспроможністю [8, с. 220].

Достовірною й своєчасною інформацією про фінансовий стан підприємств є запорукою прийняття ефективних фінансових рішень, спрямованих на зниження витрат фінансових ресурсів, зростання прибутку та ринкової вартості підприємства. Але, на жаль, у сучасній економічній науці немає усталеної думки щодо трактування поняття «фінансовий стан підприємства», його характеристик, елементів і видів. Чимало науковців схильні розрізняти поняття «економічний стан підприємства», «фінансовий стан підприємства» та «фінансово-економічний стан». Доцільно долучитися до думки науковців, що розмежовують сутність цих понять за головною відмінною ознакою, а саме: визначення розмежування економічної діяльності підприємства, яка включає розуміння всіх видів діяльності на підприємстві та фінансової діяльності, що стосується безпосередньо зміни й розміру капіталу підприємства.

Також, незважаючи на те, що трактування поняття «фінансовий стан підприємства» було розглянуто багатьма науковцями, спостерігаються великі розбіжності у визначеннях цього поняття. Розглянемо найбільш розповсюджені визначення поняття «фінансовий стан підприємства» (табл. 1.1.).

Щодо визначень поняття «фінансового стану» науковцями, то більшість із них повторюють трактування. Проте обґрунтованішими визначенням порівняно з цим є трактування тих авторів, що підкреслюють

відображення у понятті «фінансовий стан» якісної сторони виробничої і фінансової діяльності, хоча й з деякими відмінностями.

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення сутності категорії «фінансовий стан підприємства»

Автор	Зміст категорії
1	2
М.Д. Білик [6, с. 87]	Фінансовий стан підприємства – це реальна (фіксована на момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка
І.О. Бланк [13, с. 122]	Фінансовий стан підприємства – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
О.В. Крухмаль [33, с. 24]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства.
Г.В. Савицька [52, с. 112]	Фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу.
Ю.С. Цал-Цалко [62, с.66]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими відносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю
О.В. Павловська, [44, с. 112] Т.О. Фролова [61, с. 102]	Фінансовий стан підприємства – це співвідношення структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства та їхніх джерел.
І.Ф. Прокопенко [49, с.102]	Фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що відображає стан капіталу у процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності.
М.Ф. Коробов [28, с.45]	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності.
М.Я. Дем'яненко [19, с.84]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу.

Продовження таблиці 1.1.

1	2
А.М. Поддєрьогін [48, с.24]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

До таких можна віднести тлумачення О.В. Крухмальова, М.Я. Дем'яненка, Ю.С. Цал-Цалко, М.Ф. Коробова та ін. Одне із найповніших визначень поняття фінансового стану підприємства наведено у фінансовому словнику-довіднику за редакцією М.Я. Дем'яненка, де серед його характеристик на перший план виходить якісна сторона діяльності підприємства: «Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства.

Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу» [15].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що у зв'язку з індивідуалізацією підходів до бачення фінансового стану сьогодні єдиної думки щодо трактування відповідного поняття не існує. Думки вчених мають як спільні, так і відмінні риси. Тому, дослідивши сутність поняття «фінансовий стан підприємства» та проаналізувавши різні позиції щодо його визначення, доцільно запропонувати більш точне, лаконічне і таке, що відбиває сутність фінансового стану підприємства, визначення: фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що визначає реальну (на фіксований момент часу) та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства та спроможність погашення зобов'язань перед відповідними суб'єктами

господарювання. Адже фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та те, наскільки ефективними і безризиковими можуть бути ділові відносини з ним комерційних банків, постачальників, потенційних інвесторів і позичальників. Для підприємства, як і для його партнерів, становить інтерес не тільки фактичний стан справ, тобто те, що було, а й очікуваний фінансовий стан [16].

Протягом всього існування підприємства відбувається безперервний процес звернення його капіталу, змінюється структура фінансових активів і джерел їх формування, і як наслідок, фінансовий стан підприємства. Воно може бути як стійким, стабільним, так і нестійким, передкризовим або навіть знаходитися в стані кризи і банкрутства. Про стійкому або нестійкому фінансовому становищі компанії може говорити його здатність виробляти платежі, реагувати на зовнішніх і внутрішніх агресорів, балансувати на ринку в умовах жорстокої конкуренції, підтримувати платоспроможність в непередбачених обставин.

Поточна платоспроможність організації проявляється як її зовнішнє фінансове становище, в той час як фінансова стійкість демонструє внутрішню сторону організації, забезпечуючи її платоспроможність в тривалій перспективі, основою для якої служить збалансованість активів і пасивів організації, а так само доходів і витрат, і позитивних і негативних грошових потоків. На рис. 1.1. продемонстрований взаємозв'язок платоспроможності та фінансової стійкості організації [22].

Рис. 1.1. Взаємозв'язок платоспроможності та фінансової стійкості організації [23].

Недостатня фінансова стабільність може привести до неспроможності організацій, нестачі коштів для фінансування поточної або інвестиційної діяльності, до банкрутства і надмірної - буде перешкоджати розвитку, що призведе до появи надлишкових резервів і резервів, збільшення часу обороту капіталу, скорочення прибутку [13].

Фінансовий аналіз дозволяє обґрунтувати параметри такої стійкості.

Однак такий аналіз не тільки дає можливість судити про стан підприємства на даний момент, але він служить основою, необхідною передумовою для розробки стратегічних рішень, що визначають перспективи розвитку фірми.

При проведенні аналізу важливо визначити раціональність існуючого співвідношення боргу і власного капіталу, оскільки у кожного виду фінансування є свої переваги і недоліки, які слід ретельно розглянути [21].

Управління фінансовою стійкістю організацій необхідне для їх успішного функціонування, незважаючи на вплив безлічі різноманітних чинників, що мають зовнішню і внутрішню природу, в цьому і в майбутньому перетворюється в одну з пріоритетних завдань [22]. Під функціями суб'єкта управління фінансовою стійкістю розуміються види діяльності в управлінні, що відокремилися в процесі спеціалізації управлінської праці.

До них відносяться:

– аналіз і оцінка, які проводяться за допомогою абсолютних (характеризують стан запасів і забезпеченість їх джерелами фінансування) і відносних (характеризують ступінь незалежності організації від зовнішніх джерел фінансування) показників;

– планування - наукове і практичне обґрунтування ходу розвитку і визначення напрямків досягнення поставлених перед організацією цілей за допомогою складання бюджетів;

– організація як функція управління реалізується в створенні системи управління фінансовою стійкістю організації, тобто структури органів

управління, і закріпленні її статусу в відповідних положеннях, посадових інструкціях;

- координація означає забезпечення єдності дій між структурними підрозділами організації і складовими її механізми фінансування;

- мотивація - функція управління, що встановлює зв'язок трудової активності працівників із задоволенням їх матеріальних потреб.

- контроль за реалізацією прийнятих управлінських рішень в галузі управління фінансовою стійкістю; визначення даної функції передбачає створення системи внутрішнього контролю та аудиту, визначення системи контрольованих показників [7].

Отже, фінансова стабільність (стійкість) - це стан, в якому фінансова система, тобто ключові фінансові ринки і фінансові інститути, стійка до економічних потрясінь і здатна безперешкодно виконувати свої основні функції: акумулює, регулюючу, розподільчу і контрольну [8].

1.2. Сучасні підходи до оцінки та аналізу фінансової стійкості

В сучасних економічних умовах більшість підприємств мають дуже складне фінансове становище. Проте, на діяльність підприємства негативно впливають не лише фактори зовнішнього середовища, а й відсутність відповідного рівня фінансової стійкості підприємства. Отже, саме зараз, у період економічної та політичної кризи нашої держави основним із завдань будь-якого підприємства виступає забезпечення та управління його фінансовою стійкістю.

Для досягнення даної мети виникає необхідність у виявленні та аналізі факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства [24].

Можна зазначити, що фінансово стійким є підприємство, яке характеризується такими параметрами:

- високою платоспроможністю (здатністю відповідати за своїми зобов'язаннями);

– високою кредитоспроможністю (здатністю платити за кредитами, виплачувати відсотки по них і погашати їх точно в строк);

– високою рентабельністю (прибутковістю, що дозволяє фірмі нормально і стійко розвиватися, вирішуючи при цьому проблему взаємини акціонерів і менеджерів за рахунок підтримки на достатньому рівні дивідендів і курсу акцій підприємства);

– високою ліквідністю балансу (здатністю покривати свої пасиви активами відповідної і перевищує терміновості перетворення їх на гроші) [28, с. 92].

Фінансова стійкість сучасного підприємства є стратегічним фактором його фінансової безпеки, інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та ділової активності. Фінансово стійким вважається таке підприємства, яке здатне розміщувати та використовувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечувати ефективний розвиток суб'єкта господарювання на базі росту прибутку й активів за умов збереження платоспроможності та ліквідності у довгостроковій перспективі. Акумуляція фінансових ресурсів фінансово стійких суб'єктів господарювання уможливорює їх здатність не тільки реінвестувати власні кошти, а й залучати у господарську діяльність зовнішні фінансові потоки, що створює сприятливе середовище для розширення виробничого потенціалу та сталого економічного зростання.

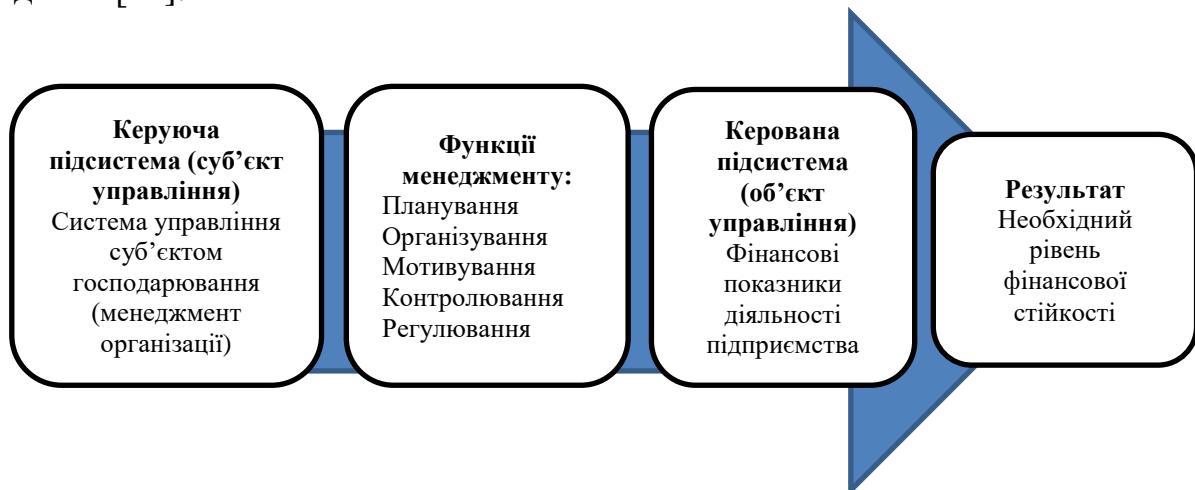
При цьому обсяги залучених фінансових ресурсів повинні бути такими, щоб забезпечувалось оптимальне співвідношення власного й позикового капіталу та фінансова незалежність підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів [27].

Отже, особливе значення в сучасних умовах повинно приділятися аналізу, оцінюванню та забезпеченню фінансової стійкості, що можливо за умови впровадження стратегічних підходів до управління підприємством. Актуальним напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розроблення дієвого механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [16].

Дослідження фінансової стійкості підприємств дають можливість сформулювати модель системи управління фінансовою стійкістю підприємств, яка відповідно до теорій менеджменту та управління повинна включати дві підсистеми: керовану (суб'єкт управління) та керуючу (об'єкт управління), а також п'ять функцій управління, схематично таку систему зображено на рисунку 1.2.

Система управління фінансовою стійкістю та механізм управління фінансовою стійкістю є нерозривно пов'язані між собою, так як жоден механізм не буде ефективним без якісної системи управління і жодна система управління не забезпечить необхідний рівень показників діяльності без якісно побудованого механізму.

Тому ставлячи перед собою ціль - досягнення оптимального рівня фінансової стійкості, менеджменту підприємств електроенергетики слід розглядати механізм і управління фінансовою стійкістю в єдності та нерозривності, як частини цілого, які є підсилюючими факторами один для одного [14].

Рис. 1.2. Система управління фінансовою стійкістю підприємств [14].

Підсумовуючи підходи різних науковців до визначення фінансового механізму, з врахуванням всіх позитивних аспектів та намаганням уникнути недоліків, механізм управління фінансовою стійкістю підприємств електроенергетики пропонуємо розглядати як цілісну систему фінансових методів та відповідних важелів, а також форм та інструментів, що використовуються підприємством для досягнення та підтримання фінансової

стійкості на належному рівні за відповідного нормативно-правового, інформаційно-аналітичного та програмно-технічного забезпечення.

Очевидно, ефективне управління фінансовою стійкістю передбачає комплексний підхід до розгляду складових елементів його механізму. У даному випадку ця комплексність означає цілісність, як сукупність взаємопов'язаних елементів однієї системи [21].

Фінансові методи доцільно розглядати як систему фінансових способів, що використовуються підприємством для досягнення та підтримання фінансової стійкості. Серед фінансових методів виділяють планування та прогнозування, фінансування та ціноутворення, кредитування, страхування та інші. Фінансовий важіль – «це спосіб дії при використанні фінансового методу». При цьому одному фінансовому методу управління фінансовою стійкістю може відповідати кілька фінансових важелів. Так, такому фінансовому методу як фінансування відповідають такі важелі, як оренда, факторинг, лізинг, франчайзинг та трансферт [30].

Фінансова стійкість підприємства тісно пов'язана із його платоспроможністю. Її аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства:

– нормально стійкий фінансовий стан - коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довго-строкowymi позиковими джерелами;

– нестійкий фінансовий стан - коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та

короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;

– кризовий фінансовий стан - коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства. Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси й витрати, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями.

Оцінку фінансової стійкості підприємства доцільно здійснювати поетапно, на підставі комплексу показників.

Показники оцінки фінансової стійкості:

1. Коефіцієнт концентрації власного капіталу характеризує частку власності самого підприємства у загальній сумі коштів, інвестованих у його діяльність. Чим вищий цей коефіцієнт, то більш фінансово стійким і незалежним від кредиторів є підприємство. Доповненням до цього показника є коефіцієнт концентрації залученого (позикового капіталу).

2. Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього показника. Коли його значення наближається до 1 (чи 100%), це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку вкладено в оборотні кошти, а яку капіталізовано.

4. Коефіцієнт довгострокових вкладень показує, яку частину основних коштів та інших необоротних активів профінансовано зовнішніми інвесторами, тобто яка частина належить їм, а не власникам підприємства.

5. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника — негативна тенденція, яка означає, що підприємство починає все сильніше залежати від зовнішніх інвесторів.

6. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів. Зростання цього показника в динаміці також свідчить про посилення залежності

підприємства від кредиторів, тобто про зниження його фінансової стійкості. [45]. Розрахунок основних показників фінансової стійкості наведено в табл.1.2.

Таблиця 1.2.

Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства

№ п/п	Показники оцінки	Порядок розрахунку
1	Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Майно підприємства}}$
2	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власні кошти}}$
3	Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}}$
4	Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$
5	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$
6	Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$
7	Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	$\frac{\text{Позичковий капітал}}{\text{Усього коштів підприємства}}$

У практиці аналізу фінансового стану малого підприємства напрацьовано певні прийоми й методи його здійснення. Найчастіше застосовують такі методичні підходи:

– горизонтальний (часовий) аналіз - дослідження зміни кожної позиції фінансової звітності за кілька періодів (років, кварталів, місяців);

– вертикальний (структурний) аналіз - визначення співвідношення статей фінансової звітності стосовно обраної однієї статті (обсяг продажу, валюта балансу);

– трендовий аналіз - порівняння кожної позиції звітності малого підприємства (або фінансових коефіцієнтів) з попередніми періодами та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, позбавленої впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогностичний аналіз

фінансового стану). Для аналізу тренду треба накреслити графік зміни відносних показників за роками і простежити тенденцію зміни цих показників;

- аналіз відносних показників (коефіцієнтів) - визначення окремих співвідношень показників різних форм звітності для дослідження взаємозв'язку між компонентами фінансової звітності;

- порівняльний аналіз - внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності малого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників цього підприємства, порівняно з показниками інших аналогічних підприємств (конкурентів) або із середньогалузевими показниками (порівняння показників малого підприємства із середньогалузевими показниками передбачає складання таблиці, в якій за кожним з показників робиться конкретний висновок; кількість та види показників обирає на власний розсуд аналітик підприємства);

- факторний аналіз - визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) процесів;

- метод взаємозв'язку окремих фінансових показників за системою фінансового аналізу "Дюпон" (The Du Pont System of Analysis), розробленою менеджерами компанії "Дюпон", відомою ще під назвами "Дюпон-каскад", або "Каскад".

Отже, у процесі аналізу фінансового стану малого підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, кількість та масштаби застосування яких визначаються його завданнями у кожному конкретному випадку.

Основними складовими аналізу фінансового стану підприємства є:

- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ліквідності;
- аналіз платоспроможності;
- оцінка ділової активності;

– аналіз динаміки фінансових результатів та рентабельності малого підприємства і факторів, що на них впливають (рис. 1.3.) [32].

Рис 1.3. Оцінка фінансового стану підприємства

Для поглибленого аналізу рекомендується здійснювати також:

- аналіз стану майна (капіталу) малого підприємства та ефективності його використання;
- аналіз власних фінансових ресурсів;
- аналіз кредитоспроможності малого підприємства.

В умовах ринкової економіки питання аналізу фінансового стану набуло особливо вагомого значення, у зв'язку із потребою в оцінці конкурентноздатності, фінансової стійкості підприємства. Основним завданням підприємств в умовах кризової ситуації стоїть завдання

відновлення та зміцнення рівня фінансової стійкості, що є основною передумовою його виживання і поступового переходу до ринкових відносин. Намагання утримувати підприємство від кризових явищ і розвиток систем управління підприємством поступово переросло у появу окремого розділу економіки - антикризове управління підприємством. Дана наука в основному займається розробкою методики діагностики та виходу із кризового стану. Всі ці факти свідчать про вагомість таких економічних категорій як фінансова стабільність та платоспроможність.

Значна увага до аналізу фінансового стану, а у його складі до фінансової стійкості, проявляється тому, що він має двояке значення. З одного боку, фінансовий стан виступає як результат діяльності підприємства, з іншого – він виявляє певні тенденції у подальшому розвитку підприємства, що дозволяє здійснювати як заключний так і попередній контроль.

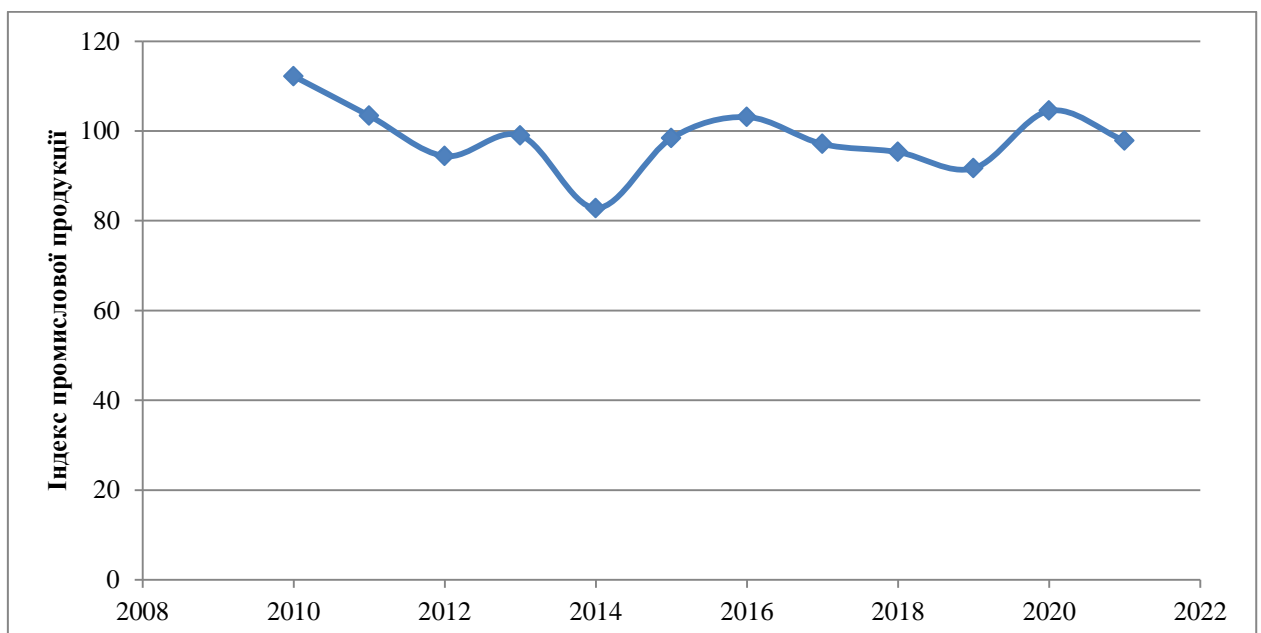
1.3. Показники розвитку промисловості України в 2011-2021рр.

Показники розвитку промисловості України почали погіршуватися з 2014р. Так, в 2014-2015 роках індекс промислової продукції обвалився, відповідно, на 10,1% та 12,3%. Після чого у 2016 – 2018 роках індекс промислової продукції демонстрував мінімальне зростання відновлювального характеру в межах 1,1-4%, що в умовах обвалу попередніх років можна вважати стагнацією [43].

Основними чинниками стрімкого падіння в промисловості стали анексія Росією Криму, військове протистояння на сході країни разом з втратою контролю над частиною території Донбасу, а також несприятлива кон'юнктура цін на основні товари українського експорту, технічні бар'єри та низький рівень кооперації української промисловості з промисловістю Євросоюзу, падіння внутрішнього попиту та відкритість економіки України для імпорту промислової продукції.

Нажаль у другому півріччі 2019 року падіння індексу промислової продукції поновилося. За підсумками 2019 року індекс промислової продукції України впав на 0,5% та склав лише 85% від рівня 2013 року та 80,7% від рівня 2011 року. Фактично у 2020 рік українська промисловість увійшла у кризовому стані – у січні падіння індексу промислової продукції склало 5,1%, у лютому – 1,5%. Та вже в березні вона отримала нищівний удару вигляди пандемії COVID-19 та світової економічної кризи. Наслідком стало те, що в першому півріччі 2020 року індекс промислової продукції скоротився на 8,3%, а за підсумками року на 4,5%. Індекс промислової продукції у 2020 році склав лише 77,1% від рівня 2013 року.

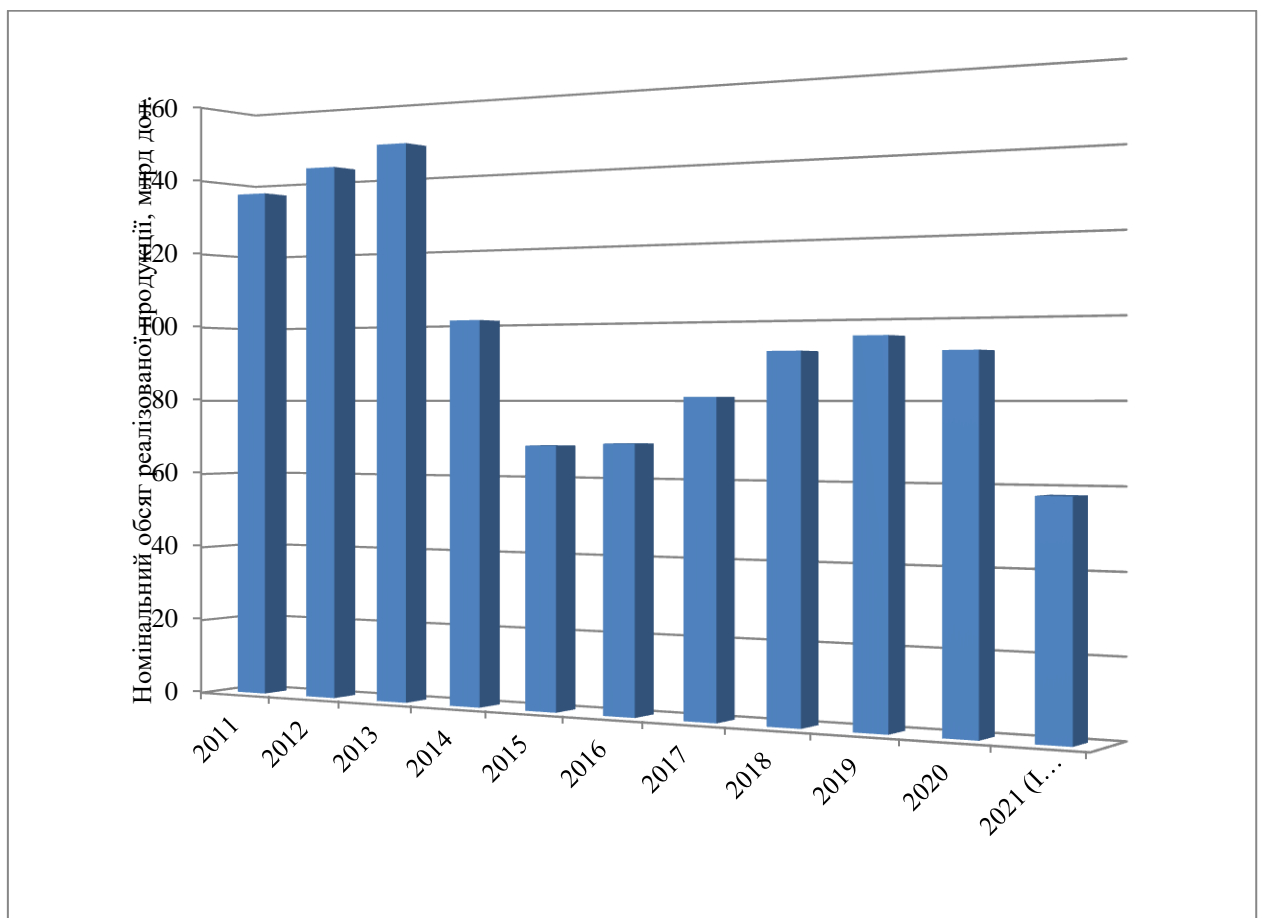
Нажаль, 2021 рік не сприяв повному відновленню промисловості хоча б до пандемічного рівня – навіть пропри те, що світова кон'юнктура була сприятлива для промислових товарів українського експорту (зокрема щодо залізної руди та виробів з чорних металів, а також соняшникової олії). За підсумками першого півріччя індекс промислової продукції зріс лише на 2,1% та склав лише 80% від рівня 2011 року. Зміну індексу промислової продукції характеризує рис.1.4. [43].

Рис.1.4. Зміну індексу промислової продукції [43].

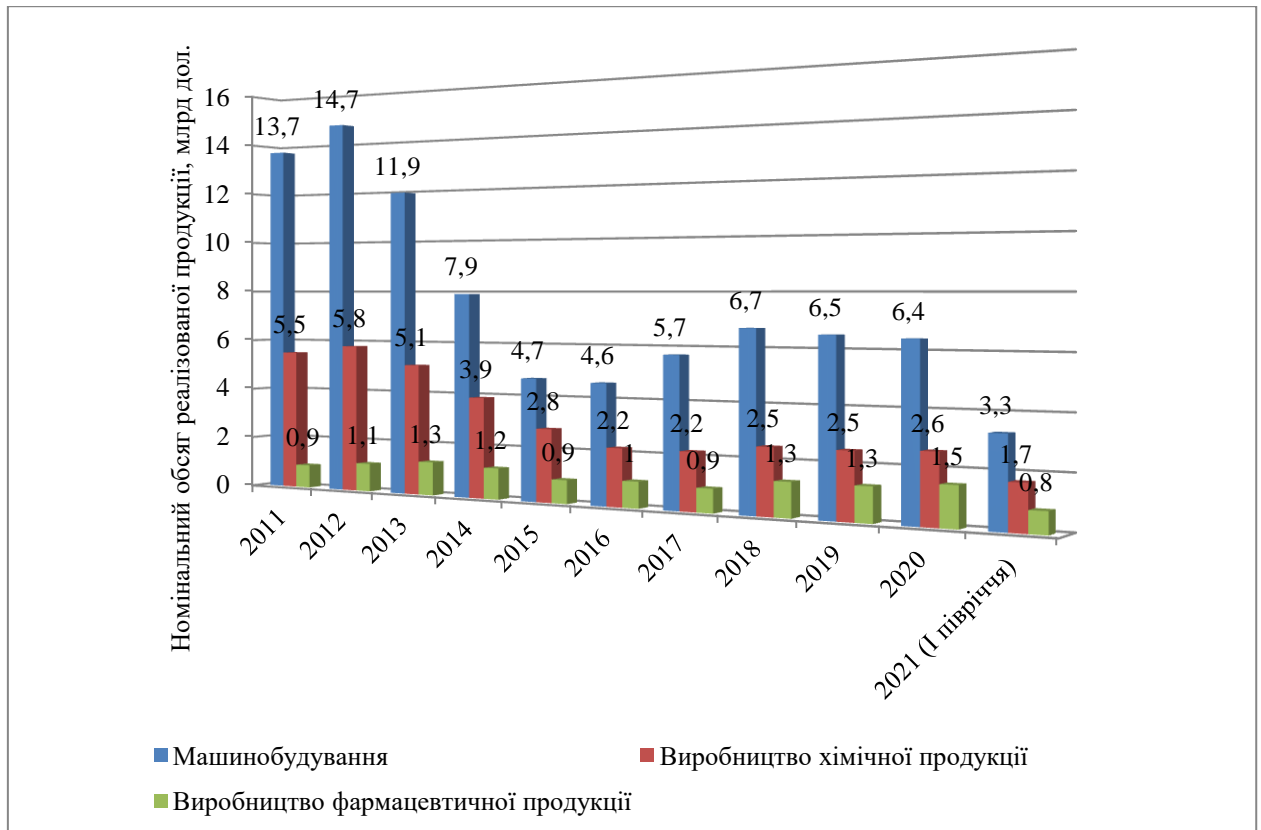
Номінальний обсяг реалізованої промислової продукції в доларовому еквіваленті у 2020 році склав \$92 млрд, що складає лише 67,4% від рівня 2011 року. Номінальний обсяг реалізованої промислової продукції в доларовому еквіваленті у першому півріччі 2021 року склав \$58,8 млрд, що на 12% вище, ніж у першому півріччі 2020 року. Це пов'язано із помірним відновленням світової економіки після коронакризи та із сприятливою кон'юнктурою світових ринків для промислових товарів українського експорту.

Номінальний обсяг реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах української промисловості (зокрема, у машинобудуванні та хімічній промисловості) з 2011 року по 2020 рік продемонстрував більш ніж двократне падіння (рис.1.5).

Рис.1.5. Номінальний обсяг реалізованої промислової продукції в доларовому еквіваленті [43].

Зростання за той же проміжок часу відбулося лише у виробництві фармацевтичної продукції – на 27%. Значний поштовх фармацевтична галузь отримала у 2020 році через пандемію COVID-19. За підсумками першого півріччя 2021 року спостерігається тенденція до незначного зростання реалізованої продукції за цими трьома галузями. Водночас головним чином це зростання у номінальному вимірі пов'язано із інфляційними процесами у світовій та українській економіці.

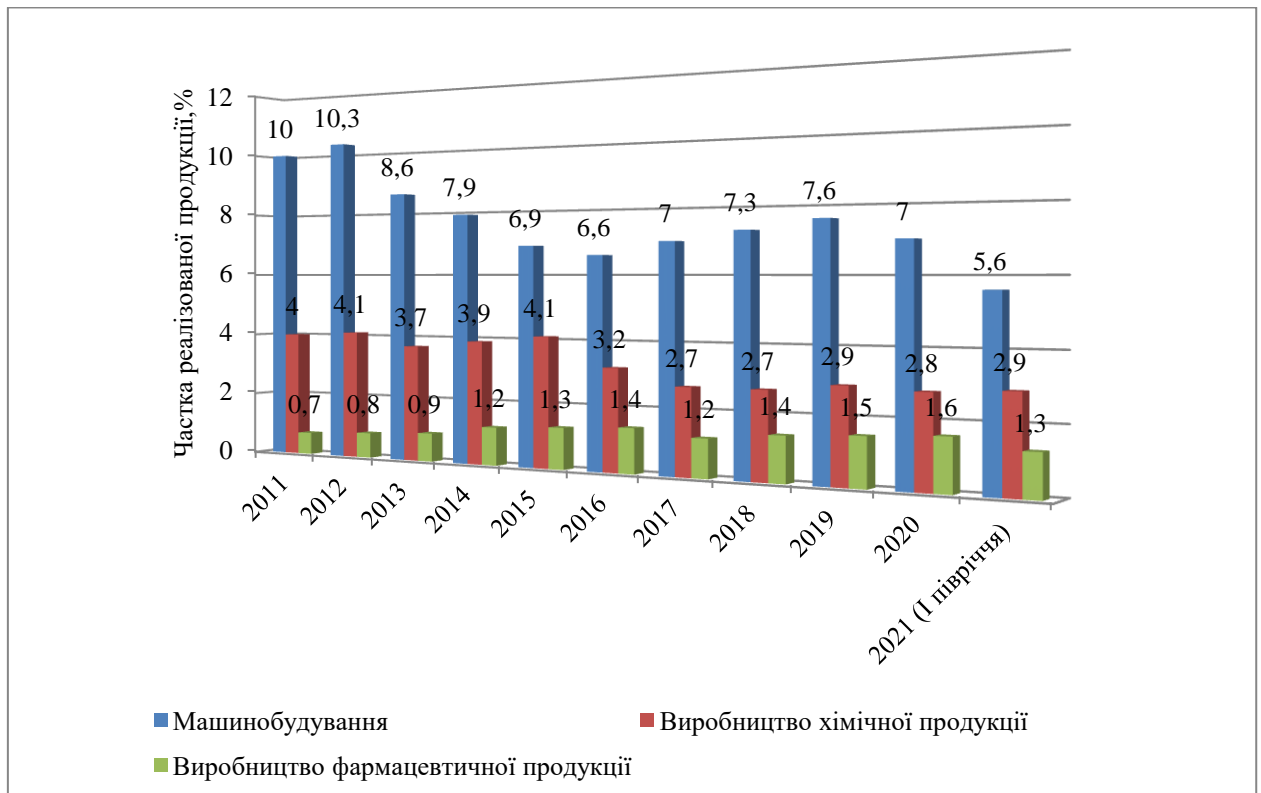
Рис.1.6. Номінальний обсяг реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах промисловості, \$ млрд [43].

При цьому частка реалізованої продукції в найбільш технологічних секторів промисловості у загальному обсязі реалізованої промислової продукції за підсумками першого півріччя 2021 року виявилася рекордно низькою для продукції машинобудування та однією з найнижчих щодо продукції хімічної промисловості –рис.1.7.

У порівнянні з попередніми роками дещо зменшилася навіть частка фармацевтичної продукції. Загалом, поряд з видобутком вугілля (що

пов'язано передусім із географічним розташування переважної кількості шахт саме на сході України) найбільших втрат за останні 8-10 років зазнали:

- виробництво коксу та нафтопереробка,
- виробництво та розподіл газу,
- металургійне виробництво (певне відновлення виробництва у металургії у першому півріччі пов'язано із світовою кон'юнктурою та ймовірно буде короткочасним);
- сфера високотехнологічного виробництва – машинобудування, включаючи приладобудування та транспортне машинобудування,
- виробництво хімічної продукції.

Рис.1.7. Частка обсягу реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах промисловості, % [43].

Окремі сектори промисловості продемонстрували помірне зростання: крім згаданого фармацевтичного сектору зростання відбулося у виробництві виробів з деревини, текстильному виробництві, а також виробництві гуми та пластмаси. Втім, враховуючи незначну питому вагу

зазначених секторів у промисловості, зазначене зростання не могло завадити загальному падінню у промисловості

В умовах обмеженості внутрішнього попиту для української промисловості традиційно значну роль відгравали зовнішні ринки. В 2011 році Україна експортувала промислової продукції на \$61,9 млрд. Питома вага промислової продукції у товарному експорті України складала 90,6%, а по відношенню до ВВП – 37,9%. У 2013 році обсяги експорту промислової продукції зменшились до \$53,4 млрд або на 13,9% у порівнянні з 2011 роком. Питома вага промислової продукції у товарному експорті України зменшилась до 84,3%, а по відношенню до ВВП – 29,1%.

Після падіння промислового експорту до рекордного мінімуму (близько \$27,5 млрд) у 2016 році, у 2017 – 2018 відбувалося певне його зростання – до \$36,2 млрд. Проте у 2019-2020 роках цей ріст припинився. А частка промислового експорту зменшилась до 71-73% в загальному товарному експорті. Крім того, відношення промислового експорту до ВВП у 2020 році зменшилося до рекордно низького рівня – 23,2%. У першому півріччі 2021 року на тлі сприятливої світової кон'юнктури для промислових товарів українського експорту він збільшився як в номінальному вимірі – до \$24,3 млрд, так і відносно загального товарного експорту (до 81,3%) та по відношенню до ВВП (до 32,4%). При цьому експорт продукції машино та приладобудування в номінальному вимірі за підсумками 2020 року зменшився в 2,6 рази у порівнянні з 2011 роком, та в 2,3 рази у порівнянні з 2013 роком. Частка експорту такої продукції у загальному експорті у 2020 році впала до рекордно низького рівня – 9,3%, а відносно до ВВП експорт продукції машино та приладобудування склав мізерні 3%. При цьому частка експорту такої відносно технологічної продукції у загальному товарному експорті продовжила своє падіння і у першому півріччі 2021 року – до 9%.

Висновки до розділу 1

На основі інформації першого розділу можна зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні розширеного відтворення та прибутковості у майбутньому. Це здатність підприємства здійснювати свою діяльність в напрямку розвитку, при цьому зберігати рівновагу власних активів і пасивів у середовищі, яке постійно змінюється.

2. В умовах ринкової економіки питання аналізу фінансового стану набуло особливо вагомого значення, у зв'язку із потребою в оцінці конкурентноздатності, фінансової стійкості підприємства. Основним завданням підприємств в умовах кризової ситуації стоїть завдання відновлення та зміцнення рівня фінансової стійкості, що є основною передумовою його виживання і поступового переходу до ринкових відносин.

3. Особливе значення в сучасних умовах повинно приділятися аналізу, оцінюванню та забезпеченню фінансової стійкості, що можливо за умови впровадження стратегічних підходів до управління підприємством. Дослідження фінансової стійкості підприємств дають можливість сформулювати модель системи управління фінансовою стійкістю підприємств.

4. Основною проблемою, що існує у процесі контролю фінансової стійкості є оцінка фінансових показників. По-перше, кожне підприємство, повинно розробити власні показники фінансової стійкості і створити систему оцінювання показників фінансової стійкості, по-друге, всі показники потрібно розглядати у системі і оцінювати фінансову стійкість як щось цілісне, при цьому оцінку здійснюють на основі виявлених тенденцій на протязі декількох років, а не шляхом абсолютних значень за конкретний період. Таким чином основним завданням контролю фінансової стійкості є розробка нормативних значень показників.

5. В економіці України роль промисловості залишається ведучою, адже поступ промислового сектору обумовлює найбільший мультиплікативний ефект на економіку країн з різним рівнем економічного розвитку,

виробляючи значну частину ВВП, стимулюючи інноваційну діяльність, гарантуючи одержання великої частки експортних доходів.

б. Актуальність фінансового управління підприємств обумовлено сучасним станом промисловості України. Показники розвитку промисловості України почали погіршуватися з 2014р. Так, в 2014-2015 роках індекс промислової продукції обвалився, відповідно, на 10,1% та 12,3%. Після чого у 2016 – 2018 роках індекс промислової продукції демонстрував мінімальне зростання відновлювального характеру в межах 1,1-4%, що в умовах обвалу попередніх років можна вважати стагнацією. Фактично у 2020 рік українська промисловість увійшла у кризовий стан. Нажаль, 2021 рік не сприяв повному відновленню промисловості хоча б до пандемічного рівня. Номінальний обсяг реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах української промисловості (зокрема, у машинобудуванні та хімічній промисловості) з 2011 року по 2020 рік продемонстрував більш ніж двократне падіння.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПАТ «МОТОР СІЧ» У НАПРЯМУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Мотор Січ»

ПАТ «Мотор Січ» займається серійним виробництвом авіаційних двигунів різної потужності й призначення для літальних апаратів всесвітньо відомих літако- і вертольотобудівних підприємств. Діяльність підприємства не обмежується випуском одного виду продукції, моторобудівники також пропонують світовому й вітчизняному ринкам промислові газотурбінні установки, товари народного споживання й будівельні матеріали. Якість і надійність продукції, що випускає підприємство, підтверджується її успішною експлуатацією більш ніж в 120 країнах світу. Сьогодні запорізькі моторобудівники постачають на світовий ринок продукцію, що випускається на сертифікованій виробничій базі.

ПАТ «Мотор Січ» - одне з найбільших підприємств у світі та єдине в Україні, яке здійснює повний цикл виготовлення новітніх авіаційних двигунів - від розроблення, виробництва та випробувань до обслуговування й експлуатації.

Виробництво авіадвигунів - це високотехнологічне виробництво. Тому для забезпечення і зміцнення конкурентних позицій даного підприємства на світовому ринку нами виконується цілий комплекс організаційних, кадрових, виробничих і інших заходів, застосовується високотехнологічне обладнання і високотехнологічні виробничі процеси, забезпечується світовий рівень системи якості. Виробництво сучасних авіадвигунів, а також ремонт всіх випущених авіадвигунів сертифіковані Авіаційним Регістром Міжнародного Авіаційного Комітету (МАК) і Державним департаментом авіаційного транспорту України. Підприємство визнане Авіаційним Регістром МАК як Розробник авіаційних двигунів цивільних повітряних суден. Система якості

ПАТ «Мотор Січ» сертифікована транснаціональною фірмою BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL (BVQI) на відповідність міжнародним вимогам ISO 9001:2000 щодо виробництва, ремонту й технічного обслуговування авіадвигунів, газотурбінних приводів і проектування газотурбінних електростанцій зі сферою акредитації в США, Великобританії й Німеччині.

ПАТ «Мотор Січ» працює у таких напрямках діяльності:

- випробування авіаційних двигунів;
- зборка й випробування газотурбінних електростанцій ЕГ-1000 й ЕГ-6000;
- випробування газотурбінних приводів Д-336, АІ-336 потужністю 6,3; 8 МВт;
- випробування двигунів Д-18Т;
- виготовлення лопаток;
- ливарне виробництво.

Предметом діяльності ПАТ «Мотор Січ» є:

- розробка, підготовка і організація дослідного та серійного виробництва авіаційних двигунів,
- авіаційної техніки та майна;
- робота з підвищення ресурсу і термінів служби авіаційних двигунів;
- випробування великогабаритних авіаційних та інших газотурбінних двигунів;
- розробка, виробництво і збут споживчих товарів і цивільної продукції на внутрішньому та міжнародному ринках.
- Інформація про основну продукцію ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р. наведено в табл. 2.1.

За географічною (територіальною) ознакою ринки збуту ПАТ «МОТОР СІЧ» можна зазначити наступним чином:

- внутрішній (загальнодержавний) ринок – ринок України;
- зовнішній ринок – далеке зарубіжжя та країни СНД.

Таблиця 2.1

Основна продукція ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2020 рр.

	Основний вид продукції*	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
		у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис.грн.)	у % до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис. грн.)	у відсотках до всієї реалізованої продукції
2019 р.							
1	Авіадвигуни серійні	одиниц	4042334	42,1	одиниц	4113154	40,8
2	Авіадвигуни ремонтні	одиниц	2121684	22	одиниц	2102415	10,9
3	Послуги	одиниц	1158851	12,1	одиниц	1063175	10,6
4	Продукція загальнотехнічного призначення та ТНС	одиниц	698107	7,63	одиниц	624181	6,2
5	Вертолітна програма	одиниц	1587991	16,5	одиниц	1770910	17,6
2020 р.							
1	Авіадвигуни серійні	одиниц	3964531,5	63,1	одиниц	3964531,5	35
2	Авіадвигуни ремонтні	одиниц	1237702,7	19,7	одиниц	1210823,6	10,7
3	Вертолітна програма	одиниц	1076914,8	17,2	одиниц	1083723,3	9,6

Основним ринком збуту в 2020 році були країни далекого зарубіжжя. АТ «МОТОР СІЧ» приділяє велику увагу збереженню і розширенню ринків збуту в регіонах, де експлуатується авіатехніка з двигунами нашого виробництва. Найбільш тверді позиції наше підприємство займає на ринках Азії, Близького Сходу, Африки і Латинської Америки. АТ «Мотор Січ» виготовляє понад 50 типів і модифікацій авіаційних двигунів. Найбільш значними споживачами в далекому зарубіжжі в 2020 році були замовники з Китаю, ОАЕ, Індії, Алжиру, М'янми.

Кошти надходили за поставку серійних авіадвигунів різних типів і модифікацій, вертолітну техніку, капітальний і середній ремонт авіадвигунів, поставку запасних частин до авіадвигунів, а також нестандартного встаткування, спеціального технологічного оснащення й техдокументації.

Техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2020 рр. приведені у табл. 2.2-2.3.

Із табл. 2.2 бачимо, що у 2019 р. відбулось збільшення по деяким показникам. Середньорічна вартість основних засобів збільшилася на

Таблиця 2.2

Техніко – економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2019 рр.

Найменування показників	Одиниці виміру	2018	2019	Зміни за 2018-2019рр.		
				. тис.грн.	Темп росту,%	Темп приросту,%
Чистий дохід від реалізації продукції	тис.грн	12831788	10074404	-2757384	78,51	-21,49
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн	8043199	6956152	-1087047	86,48	-13,52
Валовий прибуток	тис.грн	4788589	3118252	-1670337	65,12	-34,88
Фінансові результати від операційної діяльності	тис.грн	1504957	-624710	-2129667	-41,51	-141,51
Чистий прибуток підприємства	тис.грн	1021826	-671792	-1693618	-65,74	-165,74
Витрати на оплату праці	тис.грн.	2147194	2252350	105156	104,90	4,90
Средньорічна вартість основних засобів	тис.грн	6241546,50	6690242,00	448695,5	107,19	7,19
Фондовіддача	грн/грн	1,54	1,48	-0,06	96,00	-4,00
Средньорічна вартість необоротних активів	тис.грн	20165962,50	19317138,50	-848824	95,79	-4,21
Средньорічна вартість оборотних активів	тис.грн	7643613,50	7952968,50	309355	104,05	4,05
Середній власний капітал	тис.грн	19622128,00	19665854,50	43726,5	100,22	0,22
Чисельність персоналу	люд.	23 321	20 144	-3177	86,38	-13,62

8 695,5 тис. грн., в порівнянні з 2018 р. (6 241 546 тис. грн.). Середньорічна вартість оборотних активів збільшилася на 309 355 тис. грн., а середній власний капітал збільшився на 43 726,5 тис. грн.

Обсяг собівартості в 2019 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 1 087 047 тис. грн., або на 13,52%.

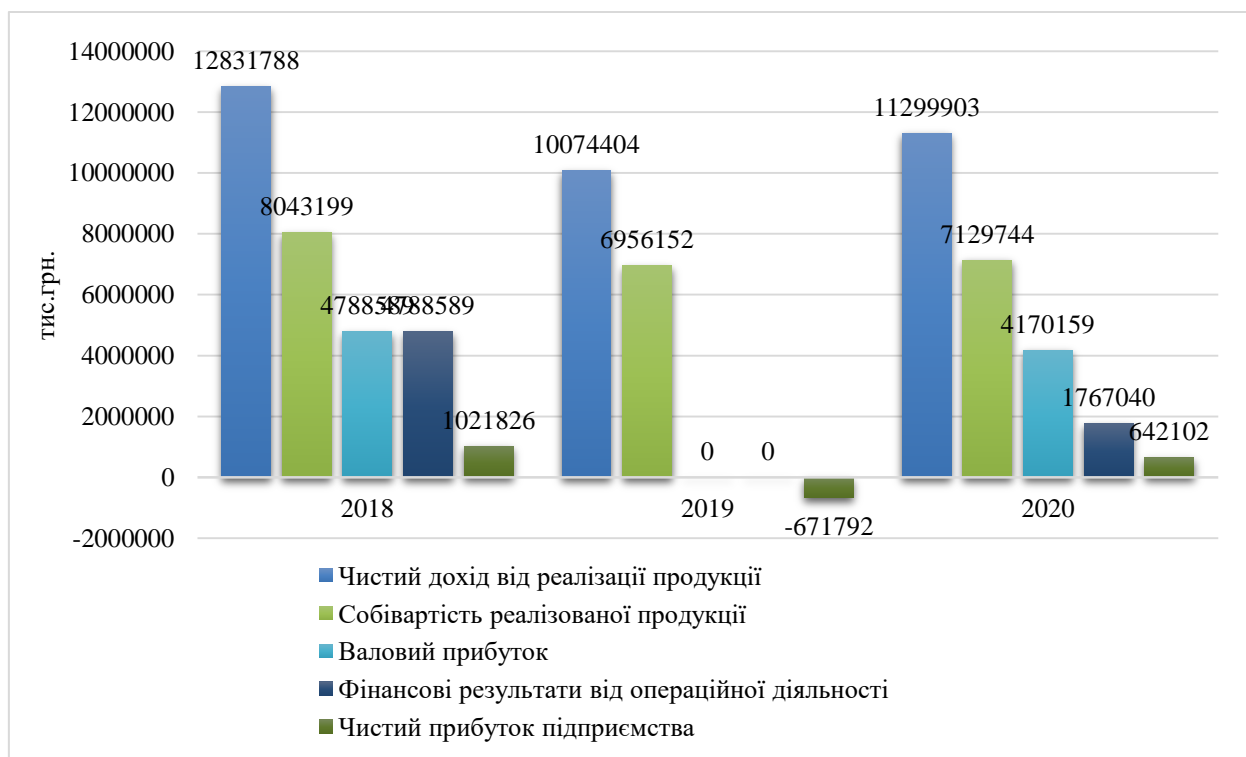
Обсяг чистого доходу від реалізації продукції в 2019 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 2 757 384 тис. грн.

Обсяг валового прибутку в 2019 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 1 670 337 тис. грн., або на 34,88%.

Фінансовий результат від операційної діяльності в 2019 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 2 129 667 тис. грн., а обсяг отриманого чистого прибутку в 2013 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 1 693 618 тис. грн.

Чисельність персоналу підприємства в 2019 р. зменшилася в порівнянні з 2018 р. на 3177 чоловік.

Показники діяльності ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2020 рр. наведено на рис.2.1.

Рис.2.1. Показники діяльності ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2020 рр.

Таблиця 2.3

Техніко – економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ» в 2019-2020 рр.

Найменування показників	Одиниці виміру	2019	2020	Зміни за 2019-2020рр.		
				. тис.грн.	Темп росту,%	Темп приросту,%
Чистий дохід від реалізації продукції	тис.грн	10074404	11299903	1225499	112,16	12,16
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн	6956152	7129744	173592	102,50	101,50
Валовий прибуток	тис.грн	3118252	4170159	1051907	133,73	132,73
Фінансові результати від операційної діяльності	тис.грн	624710	1767040	1142330	282,86	281,86
Чистий прибуток підприємства	тис.грн	-671792	642102	1313894	-	-
Витрати на оплату праці	тис.грн.	2252350	1976508	-275842	87,75	86,75
Средньорічна вартість основних засобів	тис.грн	6690242,00	6651169,5	-39072,5	99,42	98,42
Фондовіддача	грн/грн	1,48	1,66	0,18180419	112,32	111,32
Средньорічна вартість необоротних активів	тис.грн	19317138,50	19446027,5	128889	100,67	99,67
Средньорічна вартість оборотних активів	тис.грн	7952968,50	7919580,5	-33388	99,58	98,58
Середній власний капітал	тис.грн	19665854,50	19662572,5	-3282	99,98	98,98
Чисельність персоналу	люд.	20 144	16899	-3245	83,89	82,89

Із табл. 2.3 бачимо, що у 2020 р. відбулось збільшення по деяким показникам. Чистий прибуток збільшився на 1 313 894 тис. грн., в порівнянні зі збитком 2019 р. в розмірі -671 792 тис. грн.

Обсяг чистого доходу від реалізації продукції в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1 225 499 тис. грн. Обсяг валового прибутку в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1 051 907 тис. грн., або на 32,73%.

Фінансовий результат від операційної діяльності в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1142330 тис. грн, а обсяг отриманого чистого прибутку в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1 313 894 тис. грн.

Чисельність персоналу підприємства в 2020 р. зменшилася в порівнянні з 2019 р. на 3 245 чоловік.

Основні ризики в діяльності підприємства:

- ризики державного керування;
- нестабільна політична та економічна ситуація;
- загострення конкуренції;
- валютні ризики;
- подорожчання імпортованих комплектуючих та сировини;
- експортні ризики ПАТ «Мотор Січ» більшу частину своєї продукції поставляє на експорт, через нестабільну економічну ситуацію існує великий ризик зниження обсягу поставок продукції і цін. Враховуючи експортну спрямованість діяльності ПАТ «Мотор Січ», обсяг реалізації продукції залежить від ситуації на світових ринках, змін в законодавчій базі України з питань зовнішньоекономічної діяльності та валютного регулювання.

– фінансово-економічні ризики. З огляду на те, що попит на продукцію авіабудування на внутрішньому ринку невисокий, розширення виробництва і збільшення обсягів реалізації для нашого підприємства можливо тільки за рахунок зовнішніх ринків. Значною мірою цьому перешкоджає складна процедура отримання дозволів Державної служби експортного контролю. Крім того, необхідно відзначити недосконалість чинного валютного законодавства. Зокрема, різні заходи Національного банку щодо обмеження валютних операцій істотно впливають на стабільність зовнішньоекономічних

відносин підприємства з замовниками з ближнього і далекого зарубіжжя і його конкурентні позиції на зовнішніх ринках.

– виробничо-технологічні ризики. Однією з найголовніших завдань підприємства є модернізація виробництва. Залучення до придбання високопродуктивного обладнання дозволить збільшити виробничі потужності, удосконалити технологічні процеси й істотно підвищити ефективність виробництва. Для зменшення витрат виробництва необхідні постійні заходи, такі як: пошук постачальників, що пропонують вигідніші умови - на сьогоднішній день умови ринку забезпечують можливість широкого вибору як вітчизняних так і закордонних постачальників сировини та матеріалів; зменшення постійних та змінних витрат за рахунок економії; зменшення постійних витрат шляхом скорочення надлишкових виробничих потужностей на окремих ділянках виробництва.

– екологічні ризики. Необхідність виділяти кошти на поліпшення екологічного стану, що веде до зменшення наявності власних обігових коштів.

2.2 Аналіз складу та структури та динаміки капіталу на ПАТ «Мотор Січ»

Для того, щоб провести правильний фінансовий аналіз необхідно проаналізувати підприємство та його економічні показники і фінансову звітність. Щоб отримати порівняльний аналітичний баланс, треба вихідний баланс доповнити показниками структури, абсолютної та структурної динаміки вкладень (активи) і джерел коштів (пасиви) підприємства за звітний період. Аналіз складу та структури капіталу ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р. приведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз капіталу ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р.

Стаття балансу	01.01. 2018р.		31.12. 2018р.		Зміни за 2018р.		
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне значення, тис.грн.	За структурою, %	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	280529	1,44	280529	1,40	0	-0,04	100,00
Капітал у дооцінках	121682	0,63	0	0,00	-121682	-0,63	0,00
Додатковий капітал	1771265	9,12	1606576	8,03	-164689	-1,09	90,70
Резервний капітал	71315	0,37	71315	0,36	0	-0,01	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	17177560	88,43	18044435	90,21	866875	1,78	105,05
Вилучений капітал	-625	0,00	-1387	-0,01	-762	0,00	221,92
Неконтрольована частка	2765	0,01	297	0,00	-2468	-0,01	10,74
Усього за розділом I	19424491	69,45	20001765	72,33	577274	2,88	102,97
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Пенсійні зобов'язання	155681	4,53	307475	8,97	151794	4,44	197,50
Довгострокові кредити банків	369971	10,76	280751	8,19	-89220	-2,57	75,88
Інші довгострокові зобов'язання	1560291	45,38	1631284	47,57	70993	2,19	104,55
Довгострокові забезпечення	144337	4,20	112597	3,28	-31740	-0,91	78,01
Цільове фінансування	1208102	35,14	1097247	32,00	-110855	-3,14	90,82
Усього за розділом II	3438382	12,29	3429354	12,40	-9028	0,11	99,74
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	803915	15,75	560539	13,28	-243376	-2,47	69,73

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Векселі видані	103	0,00	9103	0,22	9000	0,21	8837,86
довгостроковими зобов'язаннями	56919	1,12	84226	2,00	27307	0,88	147,98
за товари, роботи, послуги	539976	10,58	777142	18,41	237166	7,83	143,92
за розрахунками з бюджетом	208736	4,09	243654	5,77	34918	1,68	116,73
у тому числі з податку на прибуток	175449	3,44	214877	5,09	39428	1,65	122,47
за розрахунками зі страхування	40605	0,80	46934	1,11	6329	0,32	115,59
за розрахунками з оплати праці	113052	2,21	132887	3,15	19835	0,93	117,55
поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3142475	61,56	2182125	51,69	-960350	-9,87	69,44
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	98133	1,92	32336	0,77	-65797	-1,16	32,95
Поточні забезпечення	63235	1,24	102417	2,43	39182	1,19	161,96
Доходи майбутніх періодів	3374	0,07	3092	0,07	-282	0,01	91,64
Інші поточні зобов'язання	34003	0,67	46805	1,11	12802	0,44	137,65
Усього за розділом III	5104526	18,25	4221260	15,27	-883266	-2,99	82,70
Баланс	27967399	100,00	27652379	100,00	-315020	0,00	98,87

На основі інформації, яка наведена в табл. 2.4. можна зробити наступні висновки:

– загальна сума капіталу підприємства протягом 2018 р. зменшилася на 315 020 тис. грн., або на 11,2%;

– загальна сума власного капіталу підприємства протягом 2018 р. збільшилась на 577 274 тис. грн., або на 2,9%;

– загальна сума довгострокових зобов'язань підприємства протягом 2018 р. зменшилась на 9028 тис. грн., або на 0,26%;

– загальна сума поточних зобов'язань підприємства протягом 2018р. зменшилась на 883 226 тис. грн., або на 11,3%;

– частка власного капіталу підприємства протягом 2018 р. збільшилась на 2,88%, з 69,45% на початок року до 72,33% на кінець року;

– частка довгострокових зобов'язань в підприємства протягом 2018 р. збільшилась на 0,11%, з 12,29% на початок року до 12,40% на кінець року;

– частка поточних зобов'язань підприємства протягом 2018 р. зменшилась на 2,99%, з 18,25% на початок року до 15,27% на кінець року;

Аналіз складу та структури капіталу ПАТ «Мотор Січ» в 2019 р. приведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз капіталу ПАТ «Мотор Січ» в 2019 р.

Стаття балансу	0.1.01.2019р.		31.12. 2019р.		Зміни за 2019р.		
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне значення, тис.грн.	За структурою, %	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	280529	1,02	280529	1,04	0	0,03	100,00
Додатковий капітал	1606576	5,82	1606581	5,98	5	0,16	100,00
Резервний капітал	71315	0,26	71315	0,27	0	0,01	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	18044435	65,31	17372601	64,66	-671834	-0,65	96,28
Неоплачений капітал	0	0	0	0	0	0	0
Вилучений капітал	-1387	-0,01	-1387	-0,01	0	0,00	100,00
Неконтрольована частка	297	0,00	305	0,00	8	0,00	102,69
Усього за розділом I	20001765	72,40	19331331	71,95	-670434	-0,45	96,65

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Пенсійні зобов'язання	304244	1,10	330332	1,23	26088	0,13	108,57
Довгострокові кредити банків	280751	1,02		0,00	-280751	-1,02	0,00
Інші довгострокові зобов'язання	1631284	5,90	1591396	5,92	-39888	0,02	97,55
Довгострокові забезпечення	112597	0,41	94797	0,35	-17800	-0,05	84,19
Цільове фінансування	1097247	3,97	977138	3,64	-120109	-0,33	89,05
Усього за розділом II	3426123	12,40	2993663	11,14	-432460	-1,26	87,38
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	560539	2,03	641896	2,39	81357	0,36	114,51
Векселі видані	9103	0,03	103	0,00	-9000	-0,03	1,13
Поточна кредиторська заборгованість за:							
довгостроковим і зобов'язаннями	84226	0,30	278540	1,04	194314	0,73	330,71
за товари, роботи, послуги	776553	2,81	1017949	3,79	241396	0,98	131,09
за розрахунками з бюджетом	242834	0,88	31246	0,12	-211588	-0,76	12,87
у тому числі з податку на прибуток	214755	0,78	2651	0,01	-212104	-0,77	1,23
за розрахунками зі страхування	46600	0,17	41011	0,15	-5589	-0,02	88,01
за розрахунками з оплати праці	131407	0,48	102118	0,38	-29289	-0,10	77,71
поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	2168094	7,85	2267353	8,44	99259	0,59	104,58

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	32336	0,12	32314	0,12	-22	0,00	99,93
Поточні забезпечення	102170	0,37	97554	0,36	-4616	-0,01	95,48
Доходи майбутніх періодів	2937	0,01	183	0,00	-2754	-0,01	6,23
Інші поточні зобов'язання	42164	0,15	32241	0,12	-9923	-0,03	76,47
Усього за розділом III	4198963	15,20	4542508	16,91	343545	1,71	108,18
Баланс	27626851	100,00	26867502	100,00	-759349	0,00	97,25

На основі інформації, яка наведена в табл. 2.5. можна зробити наступні висновки:

– загальна сума капіталу підприємства протягом 2019 р. зменшилася на 759 349 тис. грн., або на 2,75%;

– загальна сума власного капіталу підприємства протягом 2019 р. зменшилась на 670 434 тис. грн., або на 3,35%;

– загальна сума довгострокових зобов'язань підприємства протягом 2019 р. зменшилась на 432 460 тис. грн., або на 2,62%;

– загальна сума поточних зобов'язань підприємства протягом 2019р. збільшилась на 343 545 тис. грн., або на 8,18%;

В структурі капіталу відбулися наступні зміни:

– частка власного капіталу підприємства протягом 2019 р. зменшилась на 0,45%, з 72,40% на початок року до 71,95% на кінець року;

– частка довгострокових зобов'язань та забезпечень підприємства протягом 2019 р. зменшилась на 1,26%, з 12,40% на початок року до 11,14% на кінець року;

– частка поточних зобов'язань підприємства протягом 2019 р. зросла на 1,71%, з 15,20% на початок року до 16,91% на кінець року.

Аналіз складу та структури капіталу ПАТ «Мотор Січ» в 2020 р. приведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз капіталу ПАТ «Мотор Січ» в 2020 р.

Стаття балансу	01.01.2020р.		31.12.2020р.		Зміни за 2020р.		
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	Абсолютне значення, тис.грн.	За структурою, %	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	280529	1,45	280529	1,40	0	-0,05	100,00
Додатковий капітал	1597781	8,26	1615162	8,08	17381	-0,19	101,09
Резервний капітал	70145	0,36	70145	0,35	0	-0,01	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	17384376	89,92	18026478	90,17	642102	0,25	103,69
Усього за розділом I	19332831	71,97	19992314	71,72	659483	-0,25	103,41
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Пенсійні зобов'язання	330332	11,10	341448	9,98	11116	-1,12	103,37
Довгострокові кредити банків	0	0,00	54647	1,60	54647	1,60	100
Інші довгострокові зобов'язання	1573618	52,88	2028661	59,29	455043	6,41	128,92
Довгострокові забезпечення	94797	3,19	133108	3,89	38311	0,70	140,41
Цільове фінансування	977138	32,84	864003	25,25	-113135	-7,59	88,42
Усього за розділом II	2975885	11,08	3421867	12,28	445982	1,20	114,99
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	641896	14,10	423638	9,50	-218258	-4,60	66,00
Векселі видані	103	0,00	103	0,00	0	0,00	100,00
довгостроковими зобов'язаннями	278540	1,04	153724	3,45	-124816	2,41	55,19

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
за товари, роботи, послуги	1027454	3,83	724674	16,24	-302780	12,42	70,53
за розрахунками з бюджетом	31246	0,12	78374	1,76	47128	1,64	250,83
у тому числі з податку на прибуток	2651	0,01	69976	1,57	67325	1,56	2639,61
за розрахунками зі страхування	41011	0,15	41345	0,93	334	0,77	100,81
за розрахунками з оплати праці	102118	0,38	126690	2,84	24572	2,46	124,06
поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	2266690	8,44	2745009	61,53	478319	53,09	121,10
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	32314	0,12	26511	0,59	-5803	0,47	82,04
Поточні забезпечення	97554	0,36	99189	2,22	1635	1,86	101,68
Доходи майбутніх періодів	183	0,00		0,00	-183	0,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	32961	0,12	41834	0,94	8873	0,82	126,92
Усього за розділом III	4552070	16,95	4461091	16,00	-90979	-0,94	98,00
Баланс	26860786	100,00	27875272	100,00	1014486	0,00	103,78

На основі інформації, яка наведена в табл. 2.6. можна зробити наступні висновки:

- загальна сума капіталу підприємства протягом 2020 р. збільшилась на 1 014 486 тис. грн., або на 3,78%;
- загальна сума власного капіталу підприємства протягом 2020 р. збільшилась на 659 483 тис. грн., або на 3,41%;
- загальна довгострокових зобов'язань підприємства протягом 2020 р. збільшилась на 445 982 тис. грн., або на 14,9%;
- загальна сума поточних зобов'язань підприємства протягом 2020 р. зменшилась на 90 979 тис. грн., або на 2%;

В структурі капіталу відбулися наступні зміни:

- частка власного капіталу підприємства протягом 2020р. зменшилась на 0,25%, з 71,97% на початок року до 71,72% на кінець року;
- частка довгострокових зобов'язань та забезпечень підприємства протягом 2020 р. зросла на 1,20%, з 11,08% на початок року до 12,28% на кінець року;
- частка поточних зобов'язань підприємства протягом 2020 р. зменшилась на 0,94%, з 16,95% на початок року до 16,00% на кінець року.

2.3 Дослідження фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» як головного критерію забезпечення фінансової стійкості.

Для більш повного уявлення про діяльність підприємства треба провести аналіз формування фінансового результату підприємства

Фінансові результати відображають мету підприємницької діяльності, її дохідність і є вирішальними для підприємства. Окрім його керівництва і колективу вони цікавлять вкладників капіталу (інвесторів), кредиторів, державні органи, в першу чергу податкову службу, фондові біржі, які займаються купівлею-продажем цінних паперів та ін..

Основними фінансовими результатами діяльності підприємства є його прибуток та дохід. Крім цих абсолютних показників для оцінки фінансового стану застосовують ряд відносних показників і коефіцієнтів. В бухгалтерському обліку чистий прибуток (збиток) формується поступово протягом фінансово-господарського року від усіх видів звичайної та надзвичайної діяльності та включає:

- чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, послуг);
- валовий прибуток (збиток);
- фінансовий результат від операційної діяльності;
- фінансовий результат до оподаткування;

Аналіз формування фінансовий результату ПАТ «Мотор Січ» в 2018-2019 рр. наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Аналіз формування фінансового результату ПАТ «Мотор Січ» в
2018-2019 рр.**

Стаття	2018р.		2019р		Приріст за рік		Темп росту, %
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12831788	100,0	10074404	100,0	-2757384	-21,49	78,51
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8043199	62,68	6956152	69,05	-1087047	-13,52	86,48
Валовий прибуток:	4788589	37,32	3118252	30,95	-1670337	-34,88	65,12
Інші операційні доходи	683185	5,32	589952	5,86	-93233	-13,65	86,35
Адміністративні витрати	1445884	11,27	1315953	13,06	-129931	-8,99	91,01
Витрати на збут	483004	3,76	427369	4,24	-55635	-11,52	88,48
Інші операційні витрати	2037929	15,88	2589592	25,70	551663	27,07	127,07
Фінансові результати від операційної діяльності	1504957	11,73	-624710	-6,20	-2129667	-141,51	-41,51
Дохід від участі в капіталі	17812	0,14	4221	0,04	-13591	-76,30	23,70
Інші фінансові доходи	33017	0,26	396814	3,94	363797	1101,85	1201,85
Інші доходи	101067	0,79	13858	0,14	-87209	-86,29	13,71
Фінансові витрати	274473	2,14	293159	2,91	18686	6,81	106,81
Втрати від участі в капіталі	2977	0,02	1253	0,01	-1724	-57,91	42,09
Інші витрати	25031	0,20	37573	0,37	12542	50,11	150,11
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	1354372	10,55	-541802	-5,38	-1896174	-140,00	-40,00
Витрати з податку на прибуток	607019	4,73	129990	1,29	-477029	-78,59	21,41
Чистий фінансовий результат	747353	5,82	-671792	-6,67	-1419145	-189,89	-89,89

З проведеного аналізу динаміки показників фінансового результату можна зробити наступні висновки:

– чистий дохід від реалізації продукції в 2019 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 2 757 384 тис. грн.;

– собівартість реалізованої продукції в 2019 р. зменшилась в порівнянні з 2018 р. на 1 087 047 тис. грн.;

– валовий прибуток в 2019 р. зменшився в порівнянні з 2018 р. на 1 670 337 тис. грн.;

– інші операційні доходи в 2019 р. зменшились в порівнянні з 2018 р. на 93 233 тис. грн.;

– адміністративні витрати в 2019 р. зменшились в порівнянні з 2018 р. на 129 931 тис. грн.;

– витрати на збут продукції в 2019 р. зменшились в порівнянні з 2018 р. на 55 635 тис. грн.;

– фінансовий результат від операційної діяльності в 2019 р. зменшились в порівнянні з 2018 р. на 2 129 667 тис. грн.;

– чистий прибуток в 2019 р. зменшились в порівнянні з 2018 р. на 1 419 145 тис. грн.

Аналіз формування фінансовий результату ПАТ «Мотор Січ» в 2019-2020 рр. наведено у табл. 2.7.

З проведеного аналізу динаміки показників фінансового результату можна зробити наступні висновки:

– чистий дохід від реалізації продукції в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1 384 644 тис. грн.;

– собівартість реалізованої продукції в 2020 р. збільшилась в порівнянні з 2019 р. на 171 809 тис. грн.;

– валовий прибуток в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1 212 835 тис. грн.;

Таблиця 2.7

**Аналіз формування фінансового результату ПАТ «Мотор Січ» в
2019-2020 рр.**

Стаття	2019р.		2020р		Приріст за рік		Темп росту, %
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10074404	100,0	11459048	100,0	1384644	13,74	113,74
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6956152	69,05	7127961	62,20	171809	2,47	102,47
Валовий прибуток:	3118252	30,95	4331087	37,80	1212835	38,89	138,89
Інші операційні доходи	589952	5,86	887580	7,75	297628	50,45	150,45
Адміністративні витрати	1315953	13,06	1212505	10,58	-103448	-7,86	92,14
Витрати на збут	427369	4,24	538164	4,70	110795	25,92	125,92
Інші операційні витрати	2589592	25,70	1511491	13,19	-1078101	-41,63	58,37
Фінансові результати від операційної діяльності	-624710	-6,20	1956507	17,07	2581217	413,19	313,19
Дохід від участі в капіталі	4221	0,04	444	0,00	-3777	-89,48	10,52
Інші фінансові доходи	396814	3,94	2273	0,02	-394541	-99,43	0,57
Інші доходи	13858	0,14	78674	0,69	64816	467,72	567,72
Фінансові витрати	293159	2,91	737923	6,44	444764	151,71	251,71
Втрати від участі в капіталі	1253	0,01	-	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші витрати	37573	0,37	41915	0,37	4342	11,56	111,56
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	-541802	-5,38	1258060	10,98	1799862	332,20	232,20
Витрати з податку на прибуток	129990	1,29	357174	3,12	227184	174,77	274,77
Чистий фінансовий результат	-671792	-6,67	900886	7,86	1572678	234,10	134,10

– інші операційні доходи в 2020 р. збільшилися в порівнянні з 2019 р. на 297 628 тис. грн;

– адміністративні витрати в 2020 р. зменшилась в порівнянні з 2019 р. на 103 448 тис. грн;

– витрати на збут продукції в 2020 р. збільшилися в порівнянні з 2019 р. на 110 795 тис. грн;

– фінансовий результат від операційної діяльності в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 2 581 217 тис. грн.;

– чистий прибуток в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 1 572 678 тис. грн.

2.4 Дослідження абсолютних та відносних показників фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ»

Результати розрахунку для визначення типу фінансової стійкості в 2018 р. зведемо в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р.

Номер рядка	Показник	01.01. 2018	31.12. 2018	Відхилення
1	Власний капітал	19424491	20001765	577274
2	Необоротні активи	7411760	7875467	463707
3	Власні обігові кошти (р.1-р.2)	12012731	12126298	113567
4	Довгострокові зобов'язання	1560291	1631284	70993
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	13573022	13757582	184560
6	Короткострокові кредити та позики	803915	560539	-243376
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	14376937	14318121	-58816
8	Запаси	12537113	14374475	1837362
9	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-524382	-2248177	-1723795
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	1035909	-616893	-1652802
11	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	1839824	-56354	-1896178
12	Тип фінансової стійкості	Нормаль-на фінансова стійкість	Кризовий фінансовий стан	

В 2018 р. власні обігові кошти підприємства збільшилися на 113567 тис. грн. з 12 012731 тис. грн. до 12126298 тис. грн.

Власні обігові кошти не покривали запаси підприємства, тому можна зробити висновок, що в 2018 р. підприємства формувало свої запаси за рахунок позикових коштів.

З проведеного в табл. 2.8 аналізу фінансової стійкості можна зробити висновок, що тип фінансової стійкості на протязі 2018 р змінився. Його можна характеризувати як нормальний фінансовий стан на початку року та кризовий фінансовий стан на кінець 2018р.

Результати розрахунку для визначення типу фінансової стійкості в 2019 р. зведемо в табл. 2.19.

Таблиця 2.9

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» в 2019 р.

Номер рядка	Показник	01.01. 2019р.	31.12. 2019р.	Відхилення
1	Власний капітал	20001765	19345513	-656252
2	Необоротні активи	7875467	8069806	194339
3	Власні обігові кошти (р.1-р.2)	12126298	11275707	-850591
4	Довгострокові зобов'язання	1631284	1591396	-39888
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	13757582	12867103	-890479
6	Короткострокові кредити та позики	560539	641896	81357
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	14318121	13508999	-809122
8	Запаси	14374475	14616120	241645
9	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-2248177	-3340413	-1092236
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	-616893	-1749017	-1132124
11	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	-56354	-1107121	-1050767
12	Тип фінансової стійкості	Кризове фінансове становище		

В 2019 р. брак власних обігових коштів підприємства збільшився на 1092236 тис. грн. з 2248177. грн. до 3340413 тис.грн.

Власні обігові кошти не покривали запаси підприємства, тому можна зробити висновок, що в 2019 р. підприємства формувало свої запаси за рахунок позикових коштів.

З проведеного в табл. 2.19 аналізу фінансової стійкості можна зробити висновок, що тип фінансової стійкості на протязі 2019 р не змінився. Його можна характеризувати як кризовий фінансовий стан.

Результати розрахунку для визначення типу фінансової стійкості в 2020 р. зведемо в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» в 2020 р.

Номер рядка	Показник	01.01. 2020р.	31.12. 2020р.	Відхилення
1	Власний капітал	19345513	19992314	646801
2	Необоротні активи	8069806	7766998	-302808
3	Власні обігові кошти (р.1-р.2)	11275707	12225316	949609
4	Довгострокові зобов'язання	1591396	2028661	437265
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	12867103	14253977	1386874
6	Короткострокові кредити та позики	641896	423638	-218258
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	13508999	14677615	1168616
8	Запаси	14616120	14382329	-233791
9	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-3340413	-2157013	1183400
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	-1749017	-128352	1620665
11	Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	-1107121	295286	1402407
12	Тип фінансової стійкості	Кризове фінансове становище	Нестійкий фінансовий стан	

В 2020 р. власні обігові кошти підприємства збільшились на 949609 тис. грн. з 11275707 тис. грн. до 12 225 316 тис. грн.

Власні обігові кошти не покривали запаси підприємства, тому можна зробити висновок, що в 2019 р. підприємства формувало свої запаси за рахунок позикових коштів.

З проведеного в табл. 2.10 аналізу фінансової стійкості можна зробити висновок, що тип фінансової стійкості на протязі 2020 р змінився. Його

можна характеризувати як кризовий фінансовий стан на початок 2020р, та нещійкий фінансовий стан на кінець 2020р.

Таким чином, на протязі трьох років підприємство змінило своє фінансове становище . На кінець 2020р. ситуація трохи покращилась.

Тепер необхідно розрахувати показники фінансової стійкості підприємства. Це ми можемо побачити у табл. 2.11-2.13.

Таблиця 2.11

Основні показники фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» в 2018

Показник	Формула розрахунку	01.01.2018	31.12.2018	Зміни за 2018р.
Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{\text{Власні кошти}}{\text{Майно підприємства}}$	0,69	0,72	0,03
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власні кошти}}$	0,31	0,28	-0,03
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	$\frac{\text{Довгострокові кредити}}{\text{Власні кошти} + \text{Довгострокові кредити}}$	0,15	0,15	0,00
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власні кошти}}$	0,73	0,72	-0,02
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$	0,69	0,72	0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$	1,44	1,38	-0,06
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Усього господарські кошти}}$	0,31	0,28	-0,03
Коефіцієнт довгострокової структури залученого капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Залучений капітал}}$	0,40	0,45	0,05

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості в 2018 р. дозволяє отримати наступні результати:

1. Коефіцієнт автономії (незалежності) за 2018 рік збільшився з 0,69 на 01.01.2018 до 0,72 на 31.12.2018.

2. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів за 2018 рік зменшився з 0,31 на 01.01.2018 до 0,28 на 31.12.2018.

3. Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу за 2018 рік не змінився і склав 0,15.

4. Коефіцієнт маневреності власних коштів за 2018 рік зменшився з 0,73 на 01.01.2018 до 0,72 на 31.12.2018. Підприємство має власні оборотні кошти.

5. Коефіцієнт концентрації власного капіталу за 2018 рік збільшився з 0,69 на 01.01.2018 до 0,72 на 31.12.2018.

6. Коефіцієнт фінансової залежності за 2018 рік зменшився з 1,44 на 01.01.2018 до 1,38 на 31.12.2018.

7. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу за 2018 рік зменшився з 0,31 на 01.01.2018 до 0,28 на 31.12.2018.

8. Коефіцієнт структури залученого капіталу за 2018 рік збільшився з 0,40 на 01.01.2018 до 0,45 на 31.12.2018.

Таблиця 2.12

Основні показники фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» в 2019 р.

Показник	Формула розрахунку	01.01.2019	31.12.2019	Зміни за 2019р.
Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{\text{Власні кошти}}{\text{Майно підприємства}}$	0,72	0,72	0,00
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власні кошти}}$	0,28	0,28	0,00
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	$\frac{\text{Довгострокові кредити}}{\text{Власні кошти} + \text{Довгострокові кредити}}$	0,15	0,13	-0,01
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власні кошти}}$	0,71	0,70	-0,01
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$	0,72	0,72	0,00
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$	1,38	1,39	0,01
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Усього господарські кошти}}$	0,28	0,28	0,00
Коефіцієнт довгострокової структури залученого капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Залучений капітал}}$	0,45	0,40	-0,05

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості в 2019 р. дозволяє отримати наступні результати:

1. Коефіцієнт автономії (незалежності) за 2019 рік не змінився і склав 0,72.

2. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів за 2019 рік не змінився і склав 0,28.

3. Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу за 2019 рік зменшився з 0,15 на 01.01.2019 до 0,13 на 31.12.2019.

4. Коефіцієнт маневреності власних коштів за 2019 рік зменшився з 0,71 на 01.01.2019 до 0,70 на 31.12.2019. Підприємство не має власних оборотних коштів на кінець року.

5. Коефіцієнт концентрації власного капіталу за 2019 рік не змінився і склав 0,72.

6. Коефіцієнт фінансової залежності за 2019 рік збільшився з 1,38 на 01.01.2019 до 1,39 на 31.12.2019.

7. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу за 2019 рік не змінився і склав 0,28.

8. Коефіцієнт структури залученого капіталу за 2019 рік зменшився з 0,45 на 01.01.2019 до 0,40 на 31.12.2019.

Таблиця 2.3

Основні показники фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» в 2020 р.

Показник	Формула розрахунку	01.01.20 20	31.12.20 20	Зміни за 2020р.
Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{\text{Власні кошти}}{\text{Майно підприємства}}$	0,72	0,72	-0,00
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власні кошти}}$	0,28	0,28	0,00
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	$\frac{\text{Довгострокові кредити}}{\text{Власні кошти} + \text{Довгострокові кредити}}$	0,13	0,15	0,01
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власні кошти}}$	0,70	0,72	0,02
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$	0,72	0,72	-0,00
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$	1,39	1,39	0,00
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Усього господарські кошти}}$	0,28	0,28	0,00
Коефіцієнт структури залученого капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Залучений капітал}}$	0,40	0,43	0,04

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості в 2020 р. дозволяє отримати наступні результати:

1. Коефіцієнт автономії (незалежності) за 2020 рік не змінився і складає 0,72.
2. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів за 2020 рік не змінився і складає 0,28.
3. Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу за 2020 рік збільшився з 0,13 на 01.01.2020 до 0,15 на 31.12.2020.
4. Коефіцієнт маневреності власних коштів за 2020 рік зменшився з - 0,70 на 01.01.2020 до 0,72 на 31.12.2020. Підприємство має власні оборотні кошти.
5. Коефіцієнт концентрації власного капіталу за 2020 рік не змінився і складає 0,72.
6. Коефіцієнт фінансової залежності за 2020 рік не змінився і складає 1,39.
7. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу за 2020 рік не змінився і складає 0,28.
8. Коефіцієнт структури залученого капіталу за 2020 рік збільшився з 0,40 на 01.01.2020 до 0,43 на 31.12.2020.

2.5 Аналіз ефективності використання ресурсів ПАТ «Мотор Січ»

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (табл. 2.5).

Показник рентабельності продажів за валовим прибутком в 2019 р. трохи змінився в порівнянні з 2018 р. з 30,95% до 30,98%.

Показник рентабельності продажів за операційним прибутком в 2019 р. збільшився в порівнянні з 2018 р. на 8,83

Показник рентабельності продажів за чистим прибутком в 2019 р. значно змінився в порівнянні з 2018 р., зменшився на 13,38%.

Таблиця 2.5

**Аналіз показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» в 2018-
2020 рр.**

Стаття	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Приріст	
				2018-2019	2019-2020
Рентабельність продажу за валовим прибутком, %	30,95	30,98	36,90	0,02	5,93
Рентабельність (збитковість) продажу за операційним прибутком, %	6,20	15,03	15,64	8,83	0,61
Рентабельність (збитковість) продажу за чистим прибутком, %	6,67	-6,72	5,68	-13,38	12,40
Рентабельність (збитковість) капіталу, %	2,39	-2,40	2,29	-4,79	4,69
Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	1,70	-1,71	1,63	-3,41	3,34

Показник рентабельності капіталу в 2020 р. значно покращився в порівнянні з 2019 р., збільшився на 4,69%.

Показник рентабельності власного капіталу в 2020 р. значно покращився в порівнянні з 2019 р., збільшився на 3,34%.

Показник рентабельності продажів за валовим прибутком в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2019 р. на 5,93 %.

Показник рентабельності продажів за операційним прибутком в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2018 р. на 0,61 %.

Показник рентабельності продажів за чистим прибутком в 2020 р. збільшився в порівнянні з 2018 р. на 12,4 %.

Висновки до розділу 2

Таким чином, з другого розділу можна зробити наступні висновки:

1. ПАТ «Мотор Січ» - одне з найбільших підприємств у світі та єдине в Україні, яке здійснює повний цикл виготовлення новітніх авіаційних двигунів - від розроблення, виробництва та випробувань до обслуговування й експлуатації. ПАТ «Мотор Січ» займається серійним виробництвом

авіаційних двигунів різної потужності й призначення для літальних апаратів всесвітньо відомих літако- і вертольотобудівних підприємств.

2. ПАТ «Мотор Січ» займається серійним виробництвом авіаційних двигунів різної потужності й призначення для літальних апаратів всесвітньо відомих літако- і вертольотобудівних підприємств. Діяльність підприємства не обмежується випуском одного виду продукції, моторобудівники також пропонують світовому й вітчизняному ринкам промислові газотурбінні установки, товари народного споживання й будівельні матеріали.

3. Більшість показників діяльності погіршилися в 2019р. (в порівнянні з 2018р), а в2020р. спостерігається покращення. Так чистий прибуток в 2020р. збільшився на 12,16%

4. Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» здійснювався по основі розрахунку аналітичних показників та на основі розрахунку тримірного показника. Основні показники фінансової стійкості у 2018-2020 роках показали, що значних відхилень на протязом кожного року не було, але такі показники, як коефіцієнт фінансової залежності та коефіцієнт довгострокової структури залученого капіталу малі найбільші зміни. Підприємство має достотно високу частку власного капіталу в структурі пасивів. Аналіз показників фінансової стійкості показав, що ситуація на підприємстві трохи покращилась за аналізований період. Так, результати оцінки фінансової стійкості в 2020р., які свідчать про зміну кризової фінансової стійкості на нестійкий фінансовий стан.

5. Аналіз фінансового результату показує, що чистий дохід від реалізації продукції з 2018 по 2019 роки мав спад на 2 757 384 тис. грн., а з 2019 по 2020 роки відбувся значний ріст, а саме на 1 384 644 тис. грн.

6. Аналіз рентабельності показав, що динаміка рентабельності підприємства позитивна, але показники незначні.

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «МОТОР СІЧ»

3.1. Управління ризиком зниження фінансової стійкості ПАТ "Мотор Січ "

Зміни фінансово-економічних умов значно впливають на подальше існування будь-якого підприємства, тому усе більше уваги у своїй діяльності вони приділяють фінансовим ризикам.

На сьогоднішній день найбільш поширеними фінансовими ризиками є ризик неплатоспроможності – це ймовірність того, що підприємство через недостатній розмір ліквідних активів не зможе розрахуватися в строк зі своїми кредиторами. Інфляційний ризик – це ризик зменшення реальної вартості капіталу у формі грошових активів, а також знецінення доходів і прибутків у зв'язку з ростом інфляції. Процентний ризик являє собою ймовірність втрат через зміну процентної ставки на фінансовому ринку.

Ризик зменшення фінансової стійкості обумовлений нераціональною структурою капіталу підприємства, завищеною часткою позикових коштів, що в умовах падіння попиту на продукцію і зниження рентабельності діяльності може призвести до фінансової кризи і навіть банкрутства.

На ступінь і величину ризику можна впливати через фінансовий механізм. Така дія здійснюється за допомогою прийомів фінансового менеджменту і особливої стратегії. У сукупності стратегія і прийоми утворюють своєрідний інструмент управління ризиком, тобто ризик-менеджмент.

У основі ризик-менеджменту лежать цілеспрямований пошук і організація роботи по зниженню ступеня ризику, мистецтво отримання і збільшення доходу (виграшу, прибутку) в невизначеній господарській ситуації.

Ризик-менеджмент як система управління складається з двох підсистем: керованої підсистеми (об'єкту управління) і підсистеми, що управляє (суб'єкта управління).

Об'єктом управління в ризик-менеджменті є ризик, ризикові вкладення капіталу і економічні відносини між господарюючими суб'єктами в процесі реалізації ризику. До цих економічних відносин відносяться відносини між страхувальником і страховиком, позичальником і кредитором, між підприємцями (партнерами, конкурентами) і т.п.

Суб'єкт управління в ризик-менеджменті – це спеціальна група людей (фінансовий менеджер, фахівець із страхування), яка за допомогою різних прийомів і способів управлінської дії здійснює цілеспрямоване функціонування об'єкту управління.

Не дивлячись на те, що система управління ризиками запроваджена далеко не на всіх підприємствах, стикатися з непередбаченими ризиками і ухвалювати рішення доводиться всім без виключення. Якщо в компанії немає фахівця з управління ризиками, вся відповідальність лягає на керівників підрозділів і, звичайно, велика її частина доводиться на фінансового і генерального директорів.

У теоретичному плані процес управління ризиком покликаний забезпечити відповідний механізм подолання проблеми ризику. Обираючи певний спосіб розв'язання проблем, спричинених ризиком, треба керуватися такими основними принципами: недоцільно ризикувати більшим заради меншого; недоцільно ризикувати більше, ніж дають змогу власні засоби; необхідно заздалегідь піклуватися про відносно можливі (імовірні) наслідки ризику.

Розрізняють два види аналізу ризиків: якісний і кількісний.

Управління ризиком зниження фінансової стійкості є складовою загальною стратегією управління сталістю фінансового стану підприємства і полягає у розробці системи заходів щодо вияву та попередження його негативних наслідків із метою ліквідації пов'язаних із ним збитків.

У практиці управління застосовують два основних шляхи захисту підприємств від ризику зниження сталості фінансового стану, які залежно від активності суб'єкта управління класифікують на пасивне втручання та активне реагування (рис.3.1).

Рис.3.1. Узагальнена блок-схема процесу управління ризиком зниження фінансової стійкості ПАТ "Мотор Січ "

Проблеми ризику повинні розглядатися та враховуватися не лише на прикінцевих етапах процесу управління фінансовою стійкістю, а й на етапі діагностування проблеми під час формування та структуризації цілей.

Виправданий ризик – необхідний атрибут стратегії і тактики ефективного управління.

Відповісти на це запитання – означає провести кількісну та якісну оцінку ризику.

Ступінь допустимого ризику зниження фінансової стійкості ПАТ "Мотор Січ " визначається з урахуванням таких параметрів, як обсяги основних фондів та власного капіталу, виробничого потенціалу, а також рівня рентабельності тощо. Чим більшим капіталом, зокрема власним, володіє підприємство, чим ширша номенклатура його продукції, яка користується попитом, тим менш чутливе воно до ризику зниження фінансової стійкості підприємства.

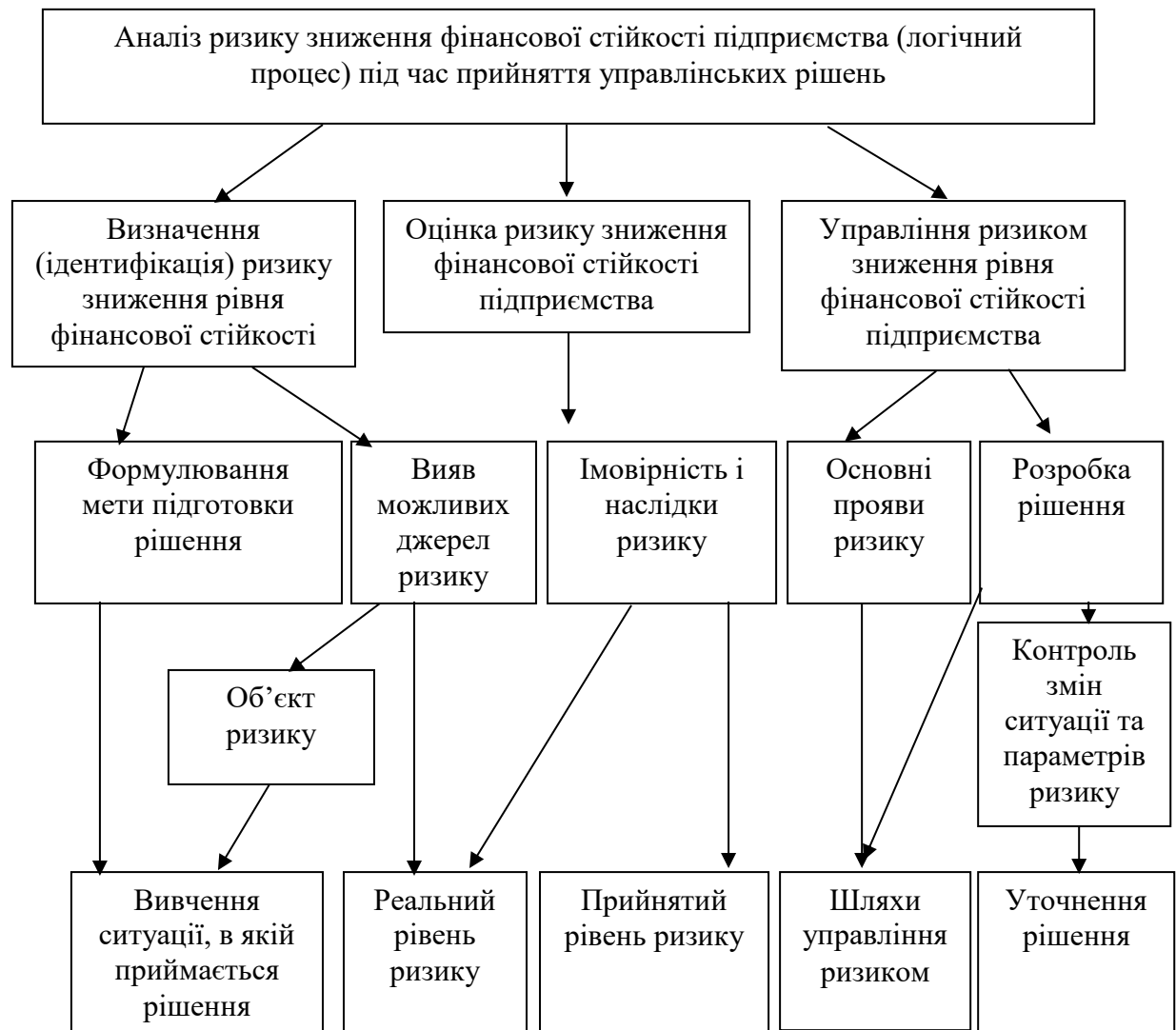
Оцінка рівня ризику фінансової стійкості ПАТ "Мотор Січ " – найвідповідальніший і методично складний етап процесу управління. Від якості такої оцінки залежить ефективність управління цим ризиком (рис.3.2).

У фінансовому менеджменті використовують широку систему методів оцінки ймовірності виникнення окремих видів ризиків. Усі ці методи можна поділити на чотири групи: економіко-статистичні, розрахунково-аналітичні, аналогові, експертні.

Для оцінки ризику зниження рівня фінансової стійкості підприємства слід застосовувати розрахунково – аналітичні методи оцінки, які дають змогу одержати відносно точне кількісне уявлення про цей ризик.

Ці розрахунки ґрунтуються на системі аналітичних показників рівня сталості фінансового стану ПАТ "Мотор Січ ". Незважаючи на те, що в основі цього виду фінансового ризику лежить висока частка позикового капіталу, оцінюючи ризик, треба провести порівняння цільових показників фінансової структури капіталу з показниками планового періоду. Рівень перевищення питомої ваги позикового капіталу у плановому періоді над цільовим значенням цього показника і характеризує ступінь ризику зниження фінансової стійкості підприємства.

У процесі формування ефективної політики управління ризиком зниження фінансової стійкості особливу увагу слід приділяти профілактичним заходам і системі внутрішнього страхування.

Рис. 3.2. Логічний процес аналізу ризику під час прийняття управлінських рішень на ПАТ "Мотор Січ "

Профілактики ризику зниження фінансової стійкості повинна проводитися у чотирьох напрямках: уникнення, мінімізація, диверсифікація, лімітування. Уникнення ризику зниження фінансової стійкості виявляється у відмові від здійснення фінансових операцій, рівень ризику за яким надзвичайно високий і не відповідає критеріям ефективної фінансової політики підприємства; зниження питомої ваги позичкових фінансових ресурсів у господарському обороті; підвищення рівня ліквідності активів шляхом збільшення питомої ваги оборотних активів. При мінімізації ризику можливе отримання від контрагентів певних гарантій при наданні їм

комерційного кредиту; продаж товарів при наданні кредиту на умовах фінансового лізингу; скорочення переліку форс-мажорних обставин у контрактах із покупцями готової продукції, що надасть змогу, у свою чергу, суттєво зменшити ризик виникнення безнадійної дебіторської заборгованості. Диверсифікація ризику зниження фінансової стійкості є найбільш обґрунтованим заходом, бо можна уникнути частини ризику при розподілі капіталу між різними видами діяльності.. Існує диверсифікація портфеля цінних паперів; валютного портфеля за рахунок вибору для проведення зовнішньоекономічних операцій кількох видів валют; депозитного портфеля за рахунок розміщення великих сум тимчасово вільних грошових засобів на депозитне зберігання у кількох банках при збереженні умов їх розміщення.

При лімітуванні ризику зниження фінансової стійкості може встановлюватися мінімальний розмір високоліквідних активів у складі майна підприємства; граничний розмір позикових коштів у господарському обороті; максимальний розмір депозитного вкладу, розміщеного в одному банку.

Розглянувши принципові ознаки профілактичних заходів, спрямованих на зменшення ризику втрати фінансової стійкості, треба зауважити, що вони можуть суттєво вплинути на ймовірність його виникнення, але не можуть повністю нейтралізувати його. Тому підприємствам слід взяти на себе функцію страхування ризику зниження фінансової стійкості.

Система заходів внутрішнього страхування ризиків зниження фінансової стійкості має на меті забезпечити нейтралізацію негативних явищ у процесі економічного розвитку підприємства. До цих заходів можна віднести: резервування частини фінансових ресурсів для забезпечення подолання негативних фінансових наслідків (формування страхового фонду підприємства відповідно до вимог чинного національного законодавства та статуту підприємства, формування цільових резервних фондів, формування резервних сум фінансових засобів у процесі розробки фінансових планів; використання залишків прибутку як резерву для ліквідації негативних наслідків окремих фінансових ризиків, котрі, у свою чергу, володіють

негативним впливом на рівень фінансової сталості підприємства; забезпечення компенсації можливих фінансових збитків за рахунок формування відповідної системи отримання додаткового доходу за ризиковими операціями понад рівень, який можуть дати не ризиковані фінансові операції; забезпечення компенсації можливих фінансових збитків за рахунок системи штрафних санкцій, які повинні у повному обсязі компенсувати фінансові збитки підприємства.

Сутність зовнішнього страхування ризику зниження фінансової стійкості підприємства полягає у відмові від частини доходів, аби уникнути цього ризику (зменшити рівень ризику до нуля). Зовнішнє страхування ризику зниження фінансової стійкості підприємства здійснюють переважно спеціалізовані страхові організації, для яких воно є основним видом діяльності.

3.2. Чинники впливу на фінансову стійкість ПАТ "Мотор Січ "

Основна діяльність ПАТ «Мотор Січ» у 2020 році супроводжувалась впливом ряду факторів, які становили ризик понесення збитків чи настання інших несприятливих наслідків на етапах закупівель матеріалів (послуг), виробництва та реалізації продукції.

Управління ризиками, пов'язаних з операційною діяльністю, ПАТ «Мотор Січ» здійснює шляхом формалізації процесів через розроблення та виконання стандартів підприємства, які регламентують різні аспекти діяльності підприємства і таким чином мінімізують ризик втрат від помилок у процесах внаслідок недостатньої кваліфікації, недбалості персоналу чи несприятливих зовнішніх факторів

Для мінімізації ризику втрати чи пошкодження майна ПАТ «Мотор Січ» застосовувало майнове страхування: страховий захист мала, передусім, продукція, яка доставляється клієнту, транспортні засоби, відповідальність, пов'язана з перевезеннями.

Однак, ПАТ «Мотор Січ» не має повного страхового покриття по виробничому обладнанню, на випадок переривання діяльності, протиправних майнових посягань інших осіб, виникнення зобов'язань перед третіми особами у зв'язку з пошкодженням майна, завдання шкоди навколишньому середовищу в результаті аварій або операцій підприємства. Це пов'язано з недорозвиненістю страхової галузі в Україні та недоступністю багатьох форм страхового захисту, що є поширеними в інших країнах. Таким чином, існує значний ризик того, що настання будь-яких вищевказаних обставин може мати суттєвий негативний вплив на діяльність та фінансовий стан ПАТ «Мотор Січ» .

Поширення коронавірусної інфекції та пов'язані з ним обмежувальні заходи, запроваджені Урядом України, управлінський персонал не розглядав як такі, що спричинили значний негативний вплив та фінансові результати ПАТ «Мотор Січ» у 2020 році. Однак, загальний вплив тривалого карантину на вплив на діяльність. Управлінський персонал аналізує можливі сценарії розвитку ситуації і готовий відповідним чином реагувати.

Управлінський персонал вважає, що подані податкові декларації та звіти відповідають законодавству. Однак, для української системи оподаткування характерними є наявність численних податків та законодавство, яке постійно змінюється, може мати різне тлумачення, а в деяких випадках може застосовуватися ретроспективно. Ці обставини спричиняють значних ризик відтоку ресурсів внаслідок розбіжностей у тлумаченні положень податкового законодавства між ПАТ «Мотор Січ» та органами влади, уповноваженими їх адмініструвати.

У зв'язку з використанням фінансових інструментів ПАТ «Мотор Січ» несе ряд пов'язаних з ними ризиків: кредитний, ліквідності та ринковий.

Кредитний ризик являє собою ризик того клієнти чи інші контрагенти не виконають свої зобов'язання, визначені договором. Максимальна сума кредитного ризику ПАТ «Мотор Січ» визначається вартістю фінансових активів. Це, в першу чергу, дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги та інша поточна дебіторська заборгованість. Вразливість

ПАТ «Мотор Січ» до кредитного ризику залежить, головним чином, від індивідуальних характеристик кожного покупця/контрагента, а також факторів, які мають загальний вплив на відповідну галузь чи країну, у якій він здійснює свою діяльність. З метою зменшення впливу кредитного ризику кредитоспроможність кожного нового клієнта аналізується окремо перш ніж йому будуть запропоновані стандартні для ПАТ «Мотор Січ» умови та строки здійснення платежів і поставок. ПАТ «Мотор Січ» аналізує зовнішні рейтинги (якщо такі є), фінансову звітність, інформацію кредитного агентства та будь-яку іншу доступну та доречну інформацію про контрагента. ПАТ «Мотор Січ» не вимагає у клієнтів забезпечення заставою дебіторської заборгованості. Кількісні показники щодо вразливості до кредитного ризику викладено у примітках до консолідованої фінансової звітності.

Ризик ліквідності полягає у тому, що ПАТ «Мотор Січ» не буде мати достатнього ліквідних активів для погашення своїх зобов'язань. Для забезпечення наявності ліквідних активів (передусім, грошових коштів) ПАТ «Мотор Січ» застосовує планування та бюджетування грошових потоків таким чином, щоб надходження коштів надавало покриття поточних зобов'язань по мірі їх настання у звичайних умовах, а також наявність резерву для виконання непередбачених зобов'язань.

ПАТ «Мотор Січ» також піддається валютному ризику, оскільки велика частина монетарних активів та зобов'язань деномінована в іноземних валютах. З них найбільший вплив на чистий рівень валютного ризику має долар США. При цьому величина зобов'язань у доларах США перевищує суму активів у цій валюті. Тому, зниження курсу гривні по відношенню до долара призведе до чистих втрат ПАТ «Мотор Січ». Підприємство забезпечує підтримку ризику в прийнятних межах шляхом придбання та продажу іноземних валют за спот-курсами коли необхідно врегулювати короткостроковий дисбаланс.

На фінансовий стан ПАТ «Мотор Січ» впливає ціла низка чинників. З метою управління окремими з них, посилення чи послаблення їх впливу на

фінансову стійкість в ПАТ “Мотор Січ ” їх можна об’єднати в групи залежно від рівня виникнення та ступеня значущості.

За рівнем виникнення можна виділити внутрішні та зовнішні чинники.

Залежно від ступеня їх значущості на фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ ” можна виділити чинники I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі).

Оскільки з різних причин виникають чинники, що впливають на фінансову стійкість, то при виборі методів управління ними необхідно це врахувати. Якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об’єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності ПАТ “Мотор Січ ”, то внутрішнім чинникам властивий високий ступінь керованості, а характер їх зміни безпосередньо залежить від організації роботи самого підприємства. Отже, вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансову стійкість ПАТ “Мотор Січ ” може бути різним, яким потрібно і можливо управляти в певних межах. За складом та ступенем значущості чинники, що впливають на фінансову стійкість, можна охарактеризувати так.

Чинники I рівня – це узагальнюючі (базові) чинники, які є результатом впливу чинників II і III рівнів і водночас виступають генератором взаємодії більш дрібних чинників.

До чинників I рівня відносимо:

- фазу економічного розвитку системи;
- стадію життєвого циклу підприємства.

Фаза економічного циклу розвитку економічної системи є базовим зовнішнім чинником, що впливає на фінансову стійкість ПАТ “Мотор Січ ”.

Залежно від фази економічного розвитку системи будуть різними темпи реалізації продукції, виробництва, їх співвідношення, рівень інвестицій ПАТ “Мотор Січ ” у товарні запаси, доходів підприємства та населення. Так, у період економічної кризи темпи реалізації продукції відстають від темпів її виробництва, зменшуються інвестиції в товарні запаси, що, у свою чергу, призводить до ще більшого скорочення збуту за

одночасного зменшення доходів ПАТ “Мотор Січ ” рівня доходів населення. Отже, знижується ліквідність ПАТ “Мотор Січ ” та його платоспроможність, що неодмінно негативно відбивається на ступені його фінансової стійкості.

Другим базовим чинником I рівня виступає стадія життєвого циклу ПАТ “Мотор Січ ”. Вона є основоположним чинником при визначенні загальноекономічної мети діяльності ПАТ “Мотор Січ ” для досягнення якої будуть спрямовані всі інші його стратегії (стратегія управління обсягами діяльності, стратегія управління власним та позиковим капіталом, фінансова стратегія). На рівні ПАТ “Мотор Січ ” велику увагу приділяти з’ясуванню специфіки кожної окремої стадії його розвитку, оскільки специфіка кожної окремої стадії розвитку буде визначати також потенційні його можливості щодо забезпечення обсягів діяльності, а отже, величини прибутку, формування приросту активів та їх фінансування за рахунок окремих видів джерел, зокрема власними фінансовими ресурсами в необхідному обсязі з метою самофінансування, і разом із цим опосередковано формуватиме певний ступінь фінансової стійкості та стабільності фінансової діяльності ПАТ “Мотор Січ ”.

Чинники II рівня – похідні. Вони є результатом дії основоположних (базових) чинників (фази економічного розвитку системи та стадії життєвого циклу ПАТ “Мотор Січ ”). До складу чинників II рівня (похідних) належать:

- середній рівень доходів населення;
- демографічна ситуація;
- соціальна політика держави;
- податкова політика держави;
- грошово-кредитна політика;
- амортизаційна політика;
- загальний рівень стабільності;
- стратегія управління обсягами діяльності;
- стратегія управління активами;
- стратегія управління капіталом;
- стратегія управління грошовими потоками.

Чинники II рівня бувають як зовнішніми, так і внутрішніми.

Зовнішні чинники – це такі, вплив яких пов'язаний з характером державного регулювання (податкова, грошово-кредитна, амортизаційна, соціальна, демографічна політика тощо). Від ступеня відповідності видів, напрямів, методів цього регулювання і фази економічного циклу залежатиме характер та глибина впливу деталізуючих чинників, або чинників III рівня.

До внутрішніх похідних чинників II рівня, що забезпечують фінансову стійкість, належать стратегія управління обсягами діяльності підприємства, політика управління його активами, власним і позиковим капіталом. Розроблена стратегія передбачає загальну потребу в активах, їх оптимальну структуру при одночасному визначенні джерел фінансування цієї потреби та оптимізації структури капіталу, що, у свою чергу, є гарантом досягнення ефективної пропорційності між коефіцієнтом фінансової прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства. Досягнення необхідної пропорційності між коефіцієнтом прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості має бути основною метою ПАТ “Мотор Січ ” оскільки це один із чинників, який сприяє максимізації його ринкової вартості.

Чинники III рівня – є деталізуючими. За допомогою їх з'ясовують і деталізують механізм впливу на фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ ” похідних чинників. До чинників III рівня (деталізуючих) відносять:

- рівень конкуренції;
- рівень інфляції;
- склад та структуру активів;
- стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом;
- стратегію управління ризиком.

Вплив чинників III рівня на фінансову стійкість є різним. Тому за їх значимістю одним із найважливіших внутрішніх чинників фінансової стійкості є оптимізація складу та структури активів ПАТ “Мотор Січ ”. Аналогічним за своїм впливом є також правильний вибір стратегії управління активами. Значною мірою фінансова стійкість ПАТ “Мотор Січ ”

залежить від якості політики управління поточними активами, від того, який загальний обсяг оборотних коштів воно має, який розмір запасів та активів у грошовій формі.

Другим за своєю значущістю внутрішнім чинником III рівня є стратегія управління капіталом – оптимізація складу та структури джерел фінансування активів, власних фінансових ресурсів, а також правильний вибір політики управління ними. Зі збільшенням обсягу власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел збільшуються також потенційні можливості підприємства. Важливим є як загальний розмір прибутку, так і структура його розподілу, а саме та частка, яка спрямовується на реінвестиційні цілі.

Отже, політика розподілу та використання прибутку є одним із основних внутрішніх деталізуючих чинників, що впливають на фінансову стійкість ПАТ “Мотор Січ”.

На фінансову стійкість ПАТ “Мотор Січ” значний вплив мають кошти, що додатково мобілізуються на ринку позичкового капіталу. Збільшення позикового капіталу, з одного боку, приводить до зростання прибутковості власного капіталу, а з другого – надмірне зростання частки позикового капіталу призводить до зниження фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ”, зростання ризику втрати платоспроможності та фінансової незалежності. Отже, у цьому зв'язку особливо важливим є чинник умілого використання ефекту фінансового леверіджу і забезпечення оптимізації структури капіталу ПАТ “Мотор Січ”.

Вплив зовнішніх чинників III рівня на фінансову стійкість особливо зростає на стадії економіки кризового періоду. З фінансовою стійкістю ПАТ “Мотор Січ” тісно пов'язаний обсяг платоспроможного попиту населення, оскільки зростання обсягу попиту є стимулом до розширення обсягу його діяльності. Останнє потребує зростання активів ПАТ “Мотор Січ”, що, у свою чергу, обумовлює необхідність пошуку додаткових джерел фінансування цього приросту. Залучення додаткових джерел фінансування

призводить до структурних змін у складі джерел фінансування активів, а отже, відповідно впливає на ступінь фінансової стійкості підприємства.

3.3. Оптимізація структури джерел фінансування активів ПАТ «Мотор Січ» як запорука забезпечення фінансової стійкості

У системі національних рахунків вироблені й застосовуються такі поняття, як чисте кредитування й чисте запозичення.

Чисте запозичення й чисте кредитування можна розглядати як відхилення від крапки рівноваги, а саме від такого стану, при якому не фінансові активи дорівнюють власному капіталу, а фінансові – позиковому.

Чисте кредитування варто вважати при цьому позитивним відхиленням, а чисте запозичення – негативним.

Пропонований метод експрес-аналізу стану підприємства за даними бухгалтерського обліку є оригінальним способом одержання фінансово-економічних результатів. Вихідним положенням цього методу є твердження, що для кожного підприємства може бути визначена індивідуальна крапка фінансово-економічної рівноваги.

Вона виражається не в тім, що в даного суб'єкта взагалі немає боргів (зобов'язань) і весь капітал, що перебуває в обороті, є власним, а в тім, що власного капіталу досить для фінансування нефінансових (продуктивних, реальних) активів. Тоді фінансових активів буде неодмінно досить, щоб покрити всі зобов'язання, оскільки сума всіх економічних активів і всього капіталу однакові. Рівновага означає, що навіть у випадку настання форс-мажорних обставин дане підприємство зможе в короткий термін повернути всі борги, не прибігаючи до термінової реалізації запасів або встаткування, що порушило б хід виробництва й могло принести збитки.

Фінансові активи мобільні й мають, як правило, ринкову вартість, що збігається з номіналом. Нефінансові активи в частині запасів вважаються ліквідними, але вони немобільні в порівнянні з фінансовими активами.

Основні ж кошти настільки малоліквідні, що можуть розглядатися практично як неліквідні й немобільні.

Перевага запропонованої методики аналізу перед методом коефіцієнтів полягає в тому, що крапка рівноваги й шкала відхилень від неї визначаються для кожного підприємства автономно, але за однаковою методикою для всіх галузей (видів діяльності) і форм підприємницької діяльності. При цьому підсумки даного аналізу порівнянні між собою, а це дозволяє ранжирувати підприємства, групувати їх по ознаці ступеня фінансово-економічної стабільності. Крім того, кожне окреме підприємство може об'єктивно оцінювати динаміку свого розвитку, здійснювати обґрунтовані прогнози на майбутнє, відбирати інвестиційні проекти з позицій фінансово-економічних переваг.

Розглянемо основні положення методики:

Положення 1. Для проведення статичного аналізу (на певну дату, наприклад на початок року) необхідно структурувати бухгалтерський баланс, виділивши в активі й у пасиві економічно однорідні елементи. Їх усього чотири, про що вже згадувалося, стосовно до секторів економіки або до економіки в цілому – а саме:

- нефінансові активи (НА);
- фінансові активи (ФА);
- власний капітал (СК);
- позиковий капітал (ПК) – табл.3.1.

Таблиця 3.1

Структурована форма балансу ПАТ “Мотор Січ”, тис.грн.

Показник	01.01.2018	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Нефінансові активи	21941608	24701112	24011933	23549779
Фінансові активи	6025791	2951267	2855569	4325493
Всього активів	27967399	27652379	26867502	27875272
Власний капітал	19424491	20001765	19992314	19967566
Позиковий капітал	8542908	7650614	6875188	7907706
Всього капіталу	27967399	27652379	26867502	27875272

Положення 2. Далі треба здійснити процедуру накладення пасивів на активи (або навпаки) з дотриманням правила: власний капітал накладає на активи починаючи з нефінансових, а позиковий – на частину, що залишилася, активів. При цьому можливі три варіанти результатів:

- варіант 1 – чисте кредитування підприємством інших господарюючих суб'єктів;
- варіант 2 – фінансово-економічна рівновага;
- варіант 3 – чисте запозичення.

Положення 3. Після накладення структурованого капіталу на структуровані активи виникають нові структурні елементи майна підприємства, але це вже інші елементи, не бухгалтерські, а економічні, що володіють — кожний — відразу двома, а не однією ознакою. Їх теж чотири:

- власні нефінансові активи;
- власні фінансові активи;
- позикові нефінансові активи;
- позикові фінансові активи – табл.3.2.

Таблиця 3.2

**Структурована форма балансу для аналізу фінансового стану
ПАТ “Мотор Січ ”**

Показник	01.01.2018	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Власні не фінансові активи, тис.грн.	19424491	20001765	19992314	19967566
Власні фінансові активи, тис.грн.	0	0	0	0
Позикові не фінансові активи, тис.грн.	2517117	4699347	4019619	3582213
Позикові фінансові активи, тис.грн.	6025791	2951267	2855569	4325493
Всього, тис.грн.	27967399	27652379	26867502	27875272

Очевидно, що підприємство не може мати всі чотири структурні економічні елементи одночасно: їх або три, або два. Теоретично все майно може бути однорідним: наприклад, усе – позикове не фінансове або все – власне фінансове.

Положення 4. Вводиться поняття й позначення індикатора фінансово-економічної стабільності (ФЕС) підприємства в системі експрес-аналізу. Три варіанти, що відповідають наведеним трьом варіантам накладення капіталу на активи, розглядаються з позицій можливих значень індикатора ФЕС. Формула ФЕС має вигляд:

$$I = BK - HA, \quad (3.1)$$

де I – індикатор ФЕС;

BK – власний капітал;

HA – нефінансові активи.

У першому варіанті накладення структурованого капіталу на активи індикатор ФЕС позитивний, у другому варіанті – дорівнює нулю, а в третьому – негативний.

Положення 5. Будується трипозиційна статична шкала, іменована вихідною шкалою фінансово-економічної стабільності, у формалізованому виді (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Вихідна статична шкала фінансово-економічної стабільності
підприємства**

Зона, стан	Значення індикатора ФЕС	Оцінка власного капіталу	Оцінка позикового капіталу
Зона стабільності	$I > 0$	$BK > HA$	$PK < FA$
Стан рівноваги	$I = 0$	$BK = HA$	$PK = FA$
Зона нестійкості	$I < 0$	$BK < HA$	$PK > FA$

Ця шкала, безумовно, дуже проста. Але в ній укладена можливість, по-перше, ускладнення й поглиблення фінансово-економічного аналізу шляхом диференціації вихідних позицій; по-друге, порівняння характеристик ФЕС в

динаміці; по-третє, розгляд варіантів сполучення різноспрямованих змін тих показників, які беруть участь у формуванні приросту індикатора ФЕС.

Шкала ФЕС характеризує стан всіх чотирьох елементів структурованого бухгалтерського балансу через їхні співвідношення один з одним попарно – табл.3.4.

Таблиця 3.4

Визначення індикатора ФЕС для ПАТ “Мотор Січ ” в 2018-2020 рр.

Показник	01.01.2018	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Нефінансові активи, тис.грн.	19424491	20001765	19992314	19967566
Фінансові активи, тис.грн.	0	0	0	0
Всього активів, тис.грн.	2517117	4699347	4019619	3582213
Власний капітал, тис.грн.	6025791	2951267	2855569	4325493
Позиковий капітал, тис.грн.	27967399	27652379	26867502	27875272
Всього капіталу, тис.грн.	19424491	20001765	19992314	19967566
ФЕС (I)	$I < 0$	$I < 0$	$I < 0$	$I < 0$
	Зона нестійкості			

Економічний зміст шкали укладається в наступному.

Чисте кредитування означає, що власний капітал даного підприємства забезпечує всі не фінансові (продуктивні й так звані нематеріальні) активи повністю й поверх того є залишок власного капіталу, що об'єктивно вкладений у фінансові активи.

Цей власний капітал, що має фінансове втілення (кошти, цінні папери, дебіторська заборгованість, фінансові вкладення), є інструментом фінансового маневру, важелем керування економікою підприємства, оскільки він вільний від виконання функції покриття зобов'язань. Фінансових активів у підприємства, що перебуває в зоні стабільності, цілком достатньо: зобов'язання не поглинають їх повністю.

Чисте запозичення означає, що в підприємства власного капіталу недостатньо для фінансування тих не фінансових активів, які функціонують на даному підприємстві. Цей недолік покривається позиковим капіталом, власністю іншого підприємства (сектора економіки). Зрозуміло, що всі

фінансові активи, що перебувають в обороті, при цьому не є власністю даного підприємства. На практиці це важко усвідомлювана ситуація. Здавалося б, якщо на розрахунковому рахунку даної юридичної особи є грошові суми, те як вони можуть бути не своїми? Економічно ці суми власністю даної юридичної особи не є, якщо $I < 0$. Вони становлять тільки покриття зобов'язань.

Якщо кредитори проявляють терпіння, дане юридична особа, звичайно, може розпоряджатися грошима й іншими фінансовими активами як власними. Але необхідно пам'ятати про ймовірність настання форс-мажорних обставин. Немає таких кредиторів, які забудуть стягнути борг. Фінансових активів, які підуть при розрахунках із кредиторами цілком і повністю в погашення зобов'язань, виявиться в такому випадку ще й недостатньо – прийде поверх того терміново реалізувати й частина не фінансових активів починаючи з найбільш ліквідних, що є разом з фінансовими покриттям боргу.

Знаходження в крапці рівноваги не є метою свідомої фінансово-економічної діяльності підприємства. Ціль складається в придбанні фінансово-економічної стабільності, що пов'язана з володінням вільними фінансовими ресурсами. Це гарантує не тільки платоспроможність, але й безпеку здійснення інвестицій, можливість страхування ризиків. У крапці рівноваги немає страхового фінансового фонду – є тільки покриття зобов'язань. Якщо, перебуваючи в стані рівноваги, підприємство здійснює вкладення в не фінансові, тобто у власні, продуктивні активи, то воно відразу виявляється в положенні нестійкості. Крапка рівноваги – та границя, що не слід перетинати, роблячи розширення виробництва. Але оскільки в реальному світі не буває чудес, цю границю доводиться перетинати і йти на підвищений ризик: необхідність розширення справи, вкладення капіталу в не фінансові активи диктується часто слушною миттю, що дозволяє вирватися в лідери, а іноді – потребою просто вижити в умовах конкуренції. При цьому важливо усвідомлювати ступінь ризику й планувати вихід з хиткого положення, приймати до цього міри.

Положення 6. Формули фінансово-економічної стабільності впливають із формули структурування бухгалтерського балансу, тобто з рівності економічних активів (ЕА) і капіталу (К).

Ця рівність має вигляд:

$$EA = K, \quad (3.2)$$

або

$$HA + FA = BK + PK, \quad (3.3)$$

де HA – нефінансові активи;

FA – фінансові активи;

BK – власний капітал;

PK – позиковий капітал.

З рівняння (3.3) випливає:

$$BK - HA = FA - PK. \quad (3.4)$$

Це означає, що прийнятий нами індикатор ФЕС (ліва частина рівняння (3.4)) має ще одне вираження, крім наведеного вище (рівняння (3.1)), а саме:

$$I = FA - PK. \quad (3.5)$$

Звідси, формула покриття позикового капіталу:

$$PK = FA - I. \quad (3.6)$$

Неважко переконатися, що, здійснюючи нову позику в грошовій формі, значення індикатора ФЕС не можна змінити, оскільки в цьому випадку дві величини рівні між собою:

$$\Delta PK = \Delta FA, \quad (3.7)$$

де ΔPK – приріст позикового капіталу;

ΔFA – приріст фінансових активів.

Звідси:

$$I1 = (FA + \Delta FA) - (PK + \Delta PK) = FA - PK = I0. \quad (3.8)$$

Найбільш несприятливою дією з позицій ФЕС є поява або збільшення товарного кредиту, тому що при цьому позиковий капітал і нефінансові активи зростають, а власний капітал і фінансові активи залишаються без зміни. У результаті одержання товарного кредиту рівняння (3.3) матиме вигляд:

$$BK + PK + \Delta PK = HA + \Delta HA + FA, \quad (3.9)$$

де ΔHA – приріст не фінансових активів.

Значення індикатора ФЕС після операції одержання кредиту зміниться в порівнянні з вихідним значенням таким чином:

$$I0 = BK - HA = FA - PK, \quad (3.10)$$

$$I1 = BK - (HA + \Delta HA) = FA - (PK + \Delta PK). \quad (3.11)$$

При будь-якому способі обчислення індикатора:

$$I1 < I0. \quad (3.12)$$

Таким чином, якщо положення підприємства було стійким, воно при одержанні товарного кредиту стане менш стійким, а якщо вже було нестійким, то ступінь нестійкості зросте. В останньому варіанті величина індикатора залишиться негативною, але збільшиться його абсолютне значення.

У протилежному напрямку на індикатор ФЕС впливає погашення зобов'язань продукцією або якими-небудь матеріалами із запасів. У цьому випадку стабільність завжди зростає, у якому би положенні підприємство не перебувало на вихідному рівні.

Положення 7. Крім статичної вихідної шкали, що містить три позиції, в експрес-аналізі застосовується динамічна шкала ФЕС.

Виходячи з їхніх трьох позицій ФЕС в статистиці динамічна шкала ФЕС нараховує 13 позицій, які піддаються ранжируванню починаючи з найбільш позитивної зміни – переходу зі стійкого стану в ще більш стійке – і закінчуючи поглибленням нестійкого стану (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Динамічна шкала ФЕС

Характеристика переходу	Значення індикатора ФЕС			Ранг
	На початок звітної періоду (I_0)	На кінець звітної періоду (I_1)	Приріст індикатора ΔI	
Посилення стабільності	>0	>0	>0	1
Підтримка стабільності	>0	>0	= 0	2
Ослаблення стабільності	>0	>0	<0	3
Перехід від рівноваги до стабільності	= 0	>0	>0	4
Перехід від нестійкості до стабільності	<0	>0	>0	5
Перехід від стабільності до рівноваги	>0	= 0	<0	6
Підтримка рівноваги	= 0	= 0	= 0	7
Перехід від нестійкості до рівноваги	<0	= 0	>0	8
Перехід від стабільності до нестійкості	>0	<0	<0	9
Втрата рівноваги	= 0	<0	<0	10
Ослаблення нестійкості	<0	<0	>0	11
Збереження нестійкості	<0	<0	= 0	12
Наростання нестійкості	<0	<0	<0	13

Формула значень індикатора ФЕС має вигляд:

$$\Delta I = I_1 - I_0, \quad (3.13)$$

де ΔI – приріст індикатора ФЕС;

I_1 – індикатор ФЕС на кінець звітної періоду;

I_0 – індикатор ФЕС на початок звітної періоду.

Рівносильним рівнянню (3.13.) є виріз:

$$\Delta I = \Delta BK - \Delta HA \quad (3.14)$$

або

$$\Delta I = \Delta \Phi A - \Delta \text{ПЗК}. \quad (3.15)$$

Приріст покриття позикового капіталу може бути виражений

$$\Delta \text{ПК} = \Delta \Phi A - \Delta I. \quad (3.16)$$

Проведемо аналіз змін показника ФЕС для ПАТ “Мотор Січ ” – табл.3.6.

Таблиця 3.6

Аналіз змін показника ФЕС для ПАТ “Мотор Січ в 2018-2020 рр.

Показник	01.01.2018	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Нефінансові активи, тис.грн.	21941608	24701112	24011933	23549779
Фінансові активи, тис.грн.	6025791	2951267	2855569	4325493
Всього активів, тис.грн.	27967399	27652379	26867502	27875272
Власний капітал, тис.грн.	19424491	20001765	19992314	19967566
Позиковий капітал, тис.грн.	8542908	7650614	6875188	7907706
Всього капіталу, тис.грн.	27967399	27652379	26867502	27875272
ФЕС (I)	-2517117	-4699347	-4019619	-3582213
Δ ФЕС		-2182230	679728	437406
Характеристика переходу		Наростання нестійкості	Ослаблення нестійкості	
		Зона нестійкості		

Таблиця 3.6 може використовуватися не тільки для аналізу минулого періоду, але й для розробки контурів прогнозу на майбутнє. Якщо приріст значення індикатора ФЕС можна одержати, віднімаючи з його значення на

кінець періоду попереднє значення, те, мабуть, можна одержати наступне значення, додаючи до початкового значення приріст:

$$I_1 = I_0 + \Delta I. \quad (3.17)$$

Знаючи рівень ФЕС на початок прогнозного періоду, а також приріст власного капіталу й нефінансових активів, або приріст позикового капіталу й фінансових активів, можна довідатися, застосовуючи рівняння (3.17), чого очікувати на кінець прогнозного періоду.

Так, для досягнення посилення стабільності ($I_1 > I_0$) потрібний позитивний приріст індикатора ФЕС ($\Delta I > 0$). Для підтримки стабільності на колишньому рівні ($I_1 = I_0$) достатній нульовий приріст індикатора ($\Delta I = 0$). Взагалі для всіх варіантів (ранги 1, 4, 5, 8, 11) необхідно позитивне значення прироста індикатора ФЕС, для нейтральних рангів (2, 7, 12) – нульове.

Для спадних варіантів (3, 6, 9, 10, 13) характерно негативне значення індикатора. Останнє не ставиться як мета розвитку, але якщо воно виявляється при прогнозному аналізі, то приймаються міри для його усунення. Прогноз показника ФЕС на наступний рік з урахування запланованих інвестиційних рішень, наведено в табл.3.7.

Таким чином, для забезпечення стану рівноваги ПАТ “Мотор Січ ” повинно збільшити обсяг власного капіталу на 20%. Основним джерелом збільшення власного капіталу має бути отриманий прибуток.

Положення 8. Спрямованість зміни індикатора ФЕС (+,–) обумовлюється взаємодією динаміки шести показників:

К – капітал;

ВК – власний капітал;

ПК – позиковий капітал;

Таблиця 3.7

Аналіз змін показника ФЕС для ПАТ “Мотор Січ”

Показник	01.01.2018	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	Плановий рік
1	2	3	4	5	6
Нефінансові активи, тис.грн.	21941608	24701112	24011933	23549779	23549779
Фінансові активи, тис.грн.	6025791	2951267	2855569	4325493	4325493
Всього активів, тис.грн.	27967399	27652379	26867502	27875272	27875272
Власний капітал, тис.грн.	19424491	20001765	19992314	19967566	23961079
Позиковий капітал, тис.грн.	8542908	7650614	6875188	7907706	7907706
Всього капіталу, тис.грн.	27967399	27652379	26867502	27875272	27875272
ФЕС (I)	-2517117	-4699347	-4019619	-3582213	411300
ΔФЕС		-2182230	679728	437406	3993513
Характеристика переходу		Наростання нестійкості	Ослаблення нестійкості		

ЕА – економічні активи;

НА – не фінансові активи;

ФА – фінансові активи.

До деяких сполучень у змінах шести названих показників індикатор ФЕС індиферентний (= 0).

Найбільшою мобільністю володіє позиковий капітал.

Залучення додаткових грошових позик багатоваріантно, але ніколи не приводить, як ми вже переконалися, до росту ФЕС. Одержання ж кредитів у товарній формі впливає на ФЕС негативно.

Погашення зобов'язань відбувається, як правило, у грошовій формі. Фінансові активи й позиковий капітал скорочуються при цьому синхронно, а індикатор ФЕС залишається без зміни. Якщо ж погашення зобов'язань відбудеться в натуральній формі, те, як уже згадувалося, приріст індикатора ФЕС буде величиною позитивною.

У результаті системного розгляду всіх можливих варіантів зміни шести показників і індикатора ФЕС було встановлено, що існує всього 75 ситуацій, що забезпечують 13 типів переходу з одного стану ФЕС в інше (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Блок II масиву з 75 стандартних ситуацій у аналізі фінансово-економічної стабільності підприємства (загальні ознаки для всіх ситуацій блоку: $\Delta I > \Delta BK > 0$; $\Delta HA < 0 < \Delta BK$; $\Delta FA > \Delta EA > \Delta PK$)

№ ситуації		Особлива ознака	Співвідношення показників у ситуації
У масиві	У блоці		
8	1	$\Delta PK > 0$	$\Delta EA > \Delta BK > 0 > \Delta HA \ 0 < \Delta PK < \Delta EA < \Delta FA$
9	2	$\Delta PK = 0$	$\Delta EA = \Delta BK > 0 > \Delta HA \ 0 = \Delta PK < \Delta EA < ?FA$
10	3	$ \Delta PK < \Delta BK$	$\Delta BK > \Delta EA > 0 > \Delta HA \ \Delta PK < 0 < \Delta EA < \Delta FA$
11	4	$ \Delta PK = \Delta BK$	$\Delta BK > \Delta EA = 0 > \Delta HA \ \Delta PK < 0 = \Delta EA < \Delta FA$
12	5	$\Delta I > \Delta PK > \Delta BK$	$\Delta BK > 0 > \Delta EA > \Delta HA \ \Delta PK < \Delta EA < 0 < \Delta FA$
13	6	$ \Delta PK = \Delta I$	$\Delta BK > 0 > \Delta EA = \Delta HA \ \Delta PK < \Delta EA < 0 = \Delta FA$
14	7	$ \Delta PK > \Delta I$	$\Delta BK > 0 > \Delta HA > \Delta EA \ \Delta PK < \Delta EA < \Delta FA < 0$

З 75 тільки 31 ситуація забезпечує 5 висхідних варіантів, 31 – 5 спадних варіантів і 13 ситуацій відповідають 3-м стабільним станам ФЕС.

Використання масиву з 75 стандартних ситуацій у прогнозуванні допомагає уникнути прийняття суперечливих рішень і направити розвиток у русло підвищення ФЕС або, принаймні, її збереження на колишньому рівні.

Робота з 75 ситуаціями полегшується тим, що вони згруповані в 13 блоків. Непотрібні блоки при аналізі конкретного підприємства відразу відкидаються. У блоці, що задовольняє умовам прогнозу, порівняння ведеться серед 7, 5 або 3 ситуацій, що утворюють блок.

Приведемо для прикладу блок II стандартних ситуацій, що поєднує сім ситуацій під наскрізними номерами 8-14.

Для всіх цих семи ситуацій характерний певний ряд однакових співвідношень, але при цьому в кожній ситуації є особливості (табл. 3.8).

У таблиці відсутній сумарний показник приросту капіталу (К), оскільки його величина тотожна із приростом сумарних економічних активів (ЕА).

У другому блоці, як і у всіх інших 12 блоках, варіюється приріст позикового капіталу (ДПК), а залежно від прийнятих допущень варіюється, по-перше, сумарна величина приросту капіталу (ΔК) і рівна їй сумарна величина економічних активів (ΔЕА).

Висновки до розділу 3

З третього розділу можна зробити наступні висновки

1. На фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ” впливає ціла низка чинників. Залежно від ступеня їх значущості на фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ” можна виділити чинники I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі). Методику оцінювання і забезпечення фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ” необхідно будувати у наступній послідовності:

- аналіз поточної макроекономічної ситуації та основних показників монетарної політики;
- оцінювання позицій на ринку фінансових послуг;
- аналіз активів, пасивів, ліквідності й рентабельності;
- аналіз і управління ризиками.

2. Пропонується метод експрес-аналізу стану підприємства за даними бухгалтерського обліку. Вихідним положенням цього методу є твердження, що для кожного підприємства може бути визначена індивідуальна крапка фінансово-економічної рівноваги.

3. Для проведення статичного аналізу (на певну дату, наприклад на початок року) необхідно структурувати бухгалтерський баланс, виділивши в активі й у пасиві економічно однорідні елементи. В основі методики знаходиться індикатор фінансово-економічної рівноваги. Шкала ФЕС характеризує стан всіх чотирьох елементів структурованого бухгалтерського балансу через їхні співвідношення один з одним попарно.

4. Виходячи з їхніх трьох позицій ФЕС в статичній динамічній шкалі ФЕС нараховує 13 позицій, які піддаються ранжируванню починаючи з найбільш позитивної зміни – переходу зі стійкого стану в ще більш стійке – і закінчуючи поглибленням нестійкого стану.

5. Методика може використовуватися не тільки для аналізу минулого періоду, але й для розробки контурів прогнозу на майбутнє.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні розширеного відтворення та прибутковості у майбутньому. Це здатність підприємства здійснювати свою діяльність в напрямку розвитку, при цьому зберігати рівновагу власних активів і пасивів у середовищі, яке постійно змінюється.

В умовах ринкової економіки питання аналізу фінансового стану набуло особливо вагомого значення, у зв'язку із потребою в оцінці конкурентноздатності, фінансової стійкості підприємства. Основним завданням підприємств в умовах кризової ситуації стоїть завдання відновлення та зміцнення рівня фінансової стійкості, що є основною передумовою його виживання і поступового переходу до ринкових відносин.

Особливе значення в сучасних умовах повинно приділятися аналізу, оцінюванню та забезпеченню фінансової стійкості, що можливо за умови впровадження стратегічних підходів до управління підприємством. Дослідження фінансової стійкості підприємств дають можливість сформулювати модель системи управління фінансовою стійкістю підприємств.

Основною проблемою, що існує у процесі контролю фінансової стійкості є оцінка фінансових показників. По-перше, кожне підприємство, повинно розробити власні показники фінансової стійкості і створити систему оцінювання показників фінансової стійкості, по-друге, всі показники потрібно розглядати у системі і оцінювати фінансову стійкість як щось цілісне, при цьому оцінку здійснюють на основі виявлених тенденцій на протязі декількох років, а не шляхом абсолютних значень за конкретний період. Таким чином основним завданням контролю фінансової стійкості є розробка нормативних значень показників.

В економіці України роль промисловості залишається ведучою, адже поступ промислового сектору обумовлює найбільший мультиплікативний ефект на економіку країн з різним рівнем економічного розвитку,

виробляючи значну частину ВВП, стимулюючи інноваційну діяльність, гарантуючи одержання великої частки експортних доходів.

Актуальність фінансового управління підприємств обумовлено сучасним станом промисловості України. Показники розвитку промисловості України почали погіршуватися з 2014р. Так, в 2014-2015 роках індекс промислової продукції обвалився, відповідно, на 10,1% та 12,3%. Після чого у 2016 – 2018 роках індекс промислової продукції демонстрував мінімальне зростання відновлювального характеру в межах 1,1-4%, що в умовах обвалу попередніх років можна вважати стагнацією. Фактично у 2020 рік українська промисловість увійшла у кризовий стан. Нажаль, 2021 рік не сприяв повному відновленню промисловості хоча б до пандемічного рівня. Номінальний обсяг реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах української промисловості (зокрема, у машинобудуванні та хімічній промисловості) з 2011 року по 2020 рік продемонстрував більш ніж двократне падіння.

Публічне акціонерне товариство “Мотор Січ” – одне з найбільших підприємств у світі та єдине в Україні, яке здійснює повний цикл виготовлення новітніх авіаційних двигунів - від розроблення, виробництва та випробувань до обслуговування й експлуатації.

ПАТ «Мотор Січ» займається серійним виробництвом авіаційних двигунів різної потужності й призначення для літальних апаратів всесвітньо відомих літако- і вертольотобудівних підприємств. Діяльність підприємства не обмежується випуском одного виду продукції, моторобудівники також пропонують світовому й вітчизняному ринкам промислові газотурбінні установки, товари народного споживання й будівельні матеріали.

Більшість показників діяльності погіршились в 2019р. (в порівнянні з 2018р), а в2020р. спостерігається покращення. Так чистий прибуток в 2020р. збільшився на 12,16%

Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ» здійснювався по основі розрахунку аналітичних показників та на основі розрахунку тримірного показника. Основні показники фінансової стійкості у 2018-2020 роках показали, що значних відхилень на протягом кожного року не було, але такі

показники, як коефіцієнт фінансової залежності та коефіцієнт довгострокової структури залученого капіталу малі найбільші зміни. Підприємство має достотно високу частку власного капіталу в структурі пасивів. Аналіз показників фінансової стійкості показав, що ситуація на підприємстві трохи покращилась за аналізований період. Результати оцінки фінансової стійкості в 2020р. свідчать про зміну кризової фінансової стійкості на нестійкий фінансовий стан.

Аналіз фінансового результату показує, що чистий дохід від реалізації продукції з 2018 по 2019 роки мав спад на 2 757 384 тис. грн., а з 2019 по 2020 роки відбувся значний ріст, а саме на 1 384 644 тис. грн.

Аналіз рентабельності показав, що динаміка рентабельності підприємства позитивна, але показники незначні.

На фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ” впливає ціла низка чинників. Залежно від ступеня їх значущості на фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ” можна виділити чинники I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі). Методику оцінювання і забезпечення фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ” необхідно будувати у наступній послідовності:

- аналіз поточної макроекономічної ситуації та основних показників монетарної політики;
- оцінювання позицій на ринку фінансових послуг;
- аналіз активів, пасивів, ліквідності й рентабельності;
- аналіз і управління ризиками.

Пропонується метод експрес-аналізу стану підприємства за даними бухгалтерського обліку. Вихідним положенням цього методу є твердження, що для кожного підприємства може бути визначена індивідуальна крапка фінансово-економічної рівноваги.

Для проведення статичного аналізу (на певну дату, наприклад на початок року) необхідно структурувати бухгалтерський баланс, виділивши в активі й у пасиві економічно однорідні елементи. В основі методики знаходиться індикатор фінансово-економічної рівноваги. Шкала ФЕС

характеризує стан всіх чотирьох елементів структурованого бухгалтерського балансу через їхні співвідношення один з одним попарно.

Виходячи з їхніх трьох позицій ФЕС в статистиці динамічна шкала ФЕС нараховує 13 позицій, які піддаються ранжируванню починаючи з найбільш позитивної зміни – переходу зі стійкого стану в ще більш стійке – і закінчуючи поглибленням нестійкого стану.

Методика може використовуватися не тільки для аналізу минулого періоду, але й для розробки контурів прогнозу на майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навчально-методичний посібник. Київ 2009. 328 с.
2. Батрак О. В. Фінансовий стан та перспектива економічного розвитку аутсорсингового підприємства. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки. 2021. № 10(2). С. 44-51. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2021_10\(2\)__8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2021_10(2)__8) (дата звернення 20.10.2022)
3. Безбородова Т. В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. Економіка. Управління. Інновації. Серія : *Економічні науки*. 2014. No 1. С. 66-74.
4. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємства. *Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України*. 2016. 156 с.
5. Біла О. Г. Фінанси підприємств : навчальний посібник . Київ. Алерта, 2017. 186 с.
6. Білик М. Д. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика. Формування ринкових відносин в Україні. 2013. № 5. - С. 86-92.
7. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2005. No 3. С. 117–128.
8. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
9. Білуха М.Т., Теорія фінансово – господарського контролю та аудиту. Київ. Вища школа 2004 356с.
10. Біляк Ю. В. Основні загрози фінансовій безпеці корпоративних підприємств. *Агросвіт*. 2017. № 12. С. 20-30.
11. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. К.: Ника-Центр; Эльга, 2001. 528 с.
12. Бланк И. Управление активами: монография. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2009. 720 с.

13. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Киев. НикаЦентр, 1999. Т. 1. 592 с.
14. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. Київ Эльга, 2011. 574 с.
15. Верзун А. О. Теоретичні підходи до формування та забезпечення фінансової стійкості підприємств. *Агросвіт*. 2013. № 15. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/15_2013/12.pdf (дата звернення 20.10.2022)
16. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. - Серія «Економіка». 2016. Випуск 1 (42). С. 191-196
17. Готра В.О., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. Економіка і суспільство. 2017. No 8. С. 219–223.
18. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. 2009. URL: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichniy_analiz_-_grabovetskiy_bye (дата звернення 20.10.2022)
19. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник. Київ. ІАЕУААН, 2005. – 507 с.
20. Економіка малого підприємства: навч. посібн. Васильців Т.Г. К7., 2013. 446 с.
21. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с
22. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика. Формування ринкової економіки. 2009. No 22. 523 с
23. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства: монографія. Вінниця: Вид-во «Універсум», 2009. 155с.
24. Іванов В.Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства. Економіка. Менеджмент. Підприємство. 2010. No 22. С. 32–39.
25. Кальченко О. Теоретичні аспекти формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства Проблеми і перспективи

економіки та управління. 2016. № 2. С. 320-326. Проблеми і перспективи економіки та управління. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2016_2_42(дата звернення 20.10.2022)

26. Кондукоцова Н.В. Стан і тенденції розвитку промисловості в Україні. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2017. № 13. С. 80-87.

27. Корбутяк А. Г. Бута М. М. Підходи до трактування поняття "фінансовий стан підприємства". Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16(1). - С. 149-153.

28. Коробов М.Я. Фінанси промислових підприємств: підруч. для студ. екон. вузів і факультетів. Київ. Либідь, 2010. 160 с

29. Коробов М.Я., Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. Навчальний посібник. Київ: «Знання», 2000.26с.5

30. Кравченко М. С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. Вісник економічної науки України 2014. № 2. С. 61–63

31. Кремень В.М., Щепетков С.Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2011. №1 (115). С. 107-115.

32. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. Фінанси України. 2005. № 3. С. 138-143.

33. Крухмаль О.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія . Суми: УАБС НБУ, 2007. 198с.

34. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості): автореф. дис. на здобуття канд. екон. наук: Інститут економічного прогнозування НАН України. К. : Науковий світ, 2001. 17 с.

35. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові фінансового стану підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2008. №7. С. 26-28.

36. Минів Р.М., Ковальчук Р.Л. Механізм фінансового менеджменту аграрних підприємств. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З.Гжицького, Том 12 №2 (44), Частина 5, 2010. С. 89-93
37. Мікула Н. А. Конкурентоспроможність прикордонних територій . Регіональна економіка. 2009. № 2. С. 235-236.
38. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз. Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 358 с.
39. Москалець К.М. Визначення поняття та функцій категорії «фінансова стійкість» як критерію ефективності фінансової діяльності підприємства. *Materialy Vi Mędzynarodowej naukowipraktycznej konferenji «Nauka I wyksztaicenie bez granic – 2010»*. 2010. С. 81-88.
40. Мошенський С.З. Економічний аналіз. Житомир : Рута, 2010. 704 с.
41. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства . Актуальні проблеми економіки. 2013. № 9. С. 92.
42. Оспіщев В.І., Нагорна І.В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2015. Вип.2С.218–223.
43. Офіційний web-сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
44. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Київ. КНЕУ, 2010. 388 с.
45. Паламарчук Г.М. Організаційні інновації як чинник підвищення конкурентоспроможності економіки. Проблеми науки. 2007. №2. С.13-21.
46. Плиса В.Й. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: монографія. Львів : АТБ, 2009 142 с.
47. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підруч. Київ. КНЕУ, 2010. 460 с.
48. Поддєрьогін А.М., Наумова Л.Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : монографія. Київ. КНЕУ, 2011 148с.

49. Прокопенко І.Ф. Курс економічного аналізу: підручник для студентів ВНЗ . Харків: Легас, 2004. 266 с.
50. Русіна Ю.О., Полозук Ю.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 91-94.
51. Савельєва А. О. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/view/3806>. (дата звернення 20.10.2022)
52. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ. КНЕУ, 2010. 662 с.
53. Салига К.С. Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства. Держава та регіони. Економіка та підприємництво. 2013. № 3. С. 215.
54. Сімах Ю.А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства. Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економічні науки». 2007. Т. X № 1. С. 12–16.
55. Скляр Г. П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його удосконалення в умовах перехідної економіки. Українська кооперація. 2010. № 3. URL: <http://www.ukrcoopjournal.com.ua/2010-3/num/Cskljar.htm> (дата звернення 20.10.2022)
56. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. Економічний аналіз. 2014. Т. 18. № 2. С. 239–245
57. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб.. Київ КНЕУ, 2010. 554 с.
58. Тридід О.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія. Київ. Вид-во Університету БС НБ України, 2010. 143 с.

59. Управління фінансово-економічною безпекою : підручник / [В.О. Онищенко, Г.В. Козаченко, С.В. Онищенко, Т.М. Завора]; за заг. ред. В.О. Онищенко та Г.В. Козаченко. Полтава : ПолтНТУ, 2018. 530 с.

60. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: навч. посібник. К.: Кондор, 2005. 400 с.

61. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Київ. Видавництво європейського університету, 2011. 253 с.

62. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2020 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»	за ЄДРПОУ	14307794
Територія		за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників	21,324		
Одиниця виміру: тис.грн.			
Адреса	пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	Примітки
1	2	3	4		
Нематеріальні активи:	1000	3695	2520	10625	
первісна вартість	1001	8688	9471	19658	
накопичена амортизація	1002	(4993)	(6951)	(9033)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	964874	923902	1024183	10
Основні засоби:	1010	5929509	6553584	6826900	10
первісна вартість	1011	10018586	11055187	12277372	
знос	1012	(4089077)	(4501603)	(5450472)	
Інвестиційна нерухомість	1015	26744	49003	27908	
первісна вартість	1016	36671	60141	39922	
знос	1017	(9927)	(11138)	(12014)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції:		-	-	-	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	31272	22038	24429	
інші фінансові інвестиції	1035	1541	8616	1535	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	-	
Відстрочені податкові активи	1045	40634	16007	37906	30(б)
Інші необоротні активи	1090	413491	299797	76984	11
Усього за розділом I	1095	7411760	7875467	8030470	
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	11937249	13381046	13963772	12
Виробничі запаси	1101	4088985	4607626	4739945	
Незавершене виробництво	1102	7456844	8523929	8619932	
Готова продукція	1103	371779	230543	593217	
Товари	1104	19641	18948	10678	
Поточні біологічні активи	1110	87	106	13	
Дебіторська заборгованість за товари роботи послуги	1125	3074753	1319210	1073317	13

Продовження додатку А

Дебіторська заборгованість за розрахунками:		-	-	-	
за виданими авансами	1130	599287	993013	669172	14
з бюджетом	1135	270757	271532	170958	
у тому числі з податку на прибуток	1136	24	119	5345	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	490	310	219	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	232925	239295	134522	13
Поточні фінансові інвестиції	1160	9313	9789	10574	
Гроші та їх еквіваленти	1165	2714364	1446568	747190	15
Готівка	1166	1591	4222	1680	
Рахунки в банках	1167	2710700	1441662	744932	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	5	
Інші оборотні активи	1190	1716076	2115755	2087911	16
Усього за розділом II	1195	20555301	19776624	18857653	
III. Необоротні активи утримувані для продажу та групи вибуття	1200	338	288	4623	
Баланс	1300	27967399	27652379	26892746	

Пасив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	При-мітки
1	2	3	4		
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1400	280529	280529	280529	17
Капітал у дооцінках	1405	121682	-	-	
Додатковий капітал:	1410	1771265	1606576	1606581	17
емісійний дохід	1411	419651	420390	420390	
накопичені курсові різниці	1412	21166	139	(164)	
Резервний капітал	1415	71315	71315	71315	17
Нерозподілений прибуток	1420	17177560	18044435	17372601	
Неоплачений капітал	1425	-	-	-	
Вилучений капітал	1430	(625)	(1387)	(1387)	
Неконтрольована частка	1490	2765	297	305	
Усього за розділом I	1495	19424491	20001765	19329944	
II. Довгострокові зобов'язання із забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	-	
Пенсійні зобов'язання	1505	155681	307475	333136	18
Довгострокові кредити банків	1510	369971	280751	-	21
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1560291	1631284	1591396	21
Довгострокові забезпечення	1520	144337	112597	94797	
Цільове фінансування	1525	1208102	1097247	977138	19
Усього за розділом II	1595	3438382	3429354	2996467	

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	1 січня 2018 (перераховано)	31 грудня 2018 (перераховано)	31 грудня 2019	При- мітки
1	2	3			4
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	803915	560539	641896	21
Векселі видані	1605	103	9103	103	
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	56919	84226	278583	21
довгостроковими зобов'язаннями	1615	539976	777142	1019949	
товари роботи послуги	1620	208736	243654	32883	
розрахунками з бюджетом	1621	175449	214877	2812	
у тому числі з податку на прибуток	1625	40605	46934	41376	
розрахунками зі страхування	1630	113052	132887	104696	
розрахунками з оплати праці	1635	3142475	2182125	2281754	
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1640	98133	32336	32314	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1660	63235	102417	97650	
Поточні забезпечення	1665	3374	3092	183	
Доходи майбутніх періодів	1690	34003	46805	34948	
Усього за розділом III	1695	5104526	4221260	4566355	
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу та групами вибуття	1700				
Баланс	1900	27967399	27652379	26892746	

ДОДАТОК Б

		Дата(рік, місяць, число)	КОДИ
			2020 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»	за ЄДРПОУ	14307794
Територія		за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників	21,324		
Одиниця виміру: тис.грн.			
Адреса	пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік**

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	При- мітки
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів робітпослуг)	2000	10074404	12831788	22
Собівартість реалізованої продукції (товарів робітпослуг)	2050	(6956152)	(8043199)	25
Валовий:				
прибуток	2090	3118252	4788589	
збиток	2095	-	-	
Інші операційні доходи	2120	589952	683185	23
Адміністративні витрати	2130	(1315953)	(1445884)	26
Витрати на збут	2150	(427369)	(483004)	27
Інші операційні витрати	2180	(2589592)	(2037929)	24
Фінансові результати від операційної діяльності:				
прибуток	2190	-	1504957	
збиток	2195	(624710)	-	
Дохід від участі в капіталі	2200	4221	17812	
Інші фінансові доходи	2220	396814	33017	
Інші доходи ²	2240	13858	101067	
Фінансові витрати	2250	(293159)	(274473)	29
Втрати від участі в капіталі	2255	(1253)	(2977)	
Інші витрати	2270	(37573)	(25031)	28
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	-	1354372	
збиток	2295	(541802)	-	
Витрати з податку на прибуток	2300	(129990)	(607019)	30
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності післяоподаткування	2305	-	-	
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	-	747353	
збиток	2355	(671792)	-	

Продовження додатка Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	При- мітки
1	2	3	4	5
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400			
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405			
Накопичені курсові різниці	2410	(337)	(26790)	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		(8)	
Інший сукупний дохід (витрати)	2445	908	(144393)	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(29)	(171191)	
Податок на прибуток пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455			
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(29)	(171191)	
Сукупний дохід (сума рядків 235023552460)	2465	(671821)	576162	
Чистий (збиток) прибуток що належить:				
Власникам материнської компанії	2470	(671834)	745193	
Неконтрольовані частці	2475	42	2160	
Сукупний дохід що належить:				
Власникам материнської компанії	2480	(671829)	579765	
Неконтрольованій частці	2485	8	(3603)	

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	При- мітки
1	2	3	4	5
Матеріальні затрати	2500	6,012,804	6,969,891	
Витрати на оплату праці	2505	2,902,153	2,766,366	
Відрахування на соціальні заходи	2510	614,664	585,771	
Амортизація	2515	1,015,413	849,865	
Інші операційні витрати	2520	5,461,383	9,839,084	
Разом	2550	15,006,417	15,010,977	

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Рядок	2019	2018 (перераховано)	При- мітки
1	2	3	4	5
Середьорічна кількість простих акцій	2600	2077798	2077736	
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077738	2077736	
Чистий (збиток) прибуток на одну просту акцію грн.	2610	(323.32854)	359.69584	
Скоригований чистий (збиток) прибуток на одну просту акцію грн.	2615	(323.32854)	359.69584	
Дивіденди на одну просту акцію грн.	2650	-	-	

ДОДАТОК В

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2020 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»	за ЄДРПОУ	14307794
Територія		за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників	21,324		
Одиниця виміру: тис.грн.			
Адреса	пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початокзвітного періоду	На кінецьзвітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2508	10613
первісна вартість	1001	9459	19646
накопичена амортизація	1002	6951	9033
Незавершені капітальні інвестиції	1005	923900	1024181
Основні засоби	1010	6543311	6817452
первісна вартість	1011	11034932	12256510
знос	1012	4491621	5439058
Інвестиційна нерухомість	1015	49003	27908
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	60141	39922
знос інвестиційної нерухомості	1017	(11138)	(12014)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	76735	73229
інші фінансові інвестиції	1035	1535	1535
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	16005	37904
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	299797	76984

Продовження додатка В

Усього за розділом I	1095	7912794	8069806
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13375041	13959555
Виробничі запаси	1101	4605385	4737848
Незавершене виробництво	1102	8522018	8618078
Готова продукція	1103	22712	592972
Товари	1104	18926	10657
Поточні біологічні активи	1110	106	13
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1316539	1070902
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	980344	656552
з бюджетом	1135	270959	170423
у тому числі з податку на прибуток	1136	5	5274
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	9330	6192
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	233193	116390
Поточні фінансові інвестиції	1160	694	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1432723	741780
Готівка	1166	4222	1680
Рахунки в банках	1167	1427817	739522
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	2112568	2085448
Усього за розділом II	1195	19731497	18807255
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групивибуття	1200	288	4623
Баланс	1300	27644579	26881684

Пасив	Код рядка	На початокзвітного періоду	На кінецьзвітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	1599032	1597684
Емісійний дохід	1411	408077	408077

Продовження додатка В

Накопичені курсові різниці	1412	1495	544
Резервний капітал	1415	70145	70145
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18069787	17397155
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом І	1495	20019493	19345513
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	304244	330332
Довгострокові кредити банків	1510	280751	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1631284	1591396
Довгострокові забезпечення	1520	112597	94797
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	1097247	977138
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом ІІ	1595	3426123	2993663
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	560539	641896
Векселі видані	1605	9103	103
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	84226	278540
товари, роботи, послуги	1615	776553	1017949
розрахунками з бюджетом	1620	242834	31246
у тому числі з податку на прибуток	1621	214755	2651
розрахунками зі страхування	1625	46600	41011
розрахунками з оплати праці	1630	131407	102118
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2168094	2267353
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	32336	32314
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	102170	97554
Доходи майбутніх періодів	1665	2937	183

Продовження додатка В

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	42164	32241
Усього за розділом III	1695	4198963	4542508
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	27644579	26881684

ДОДАТОК Г

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10015321	12755102
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6913055)	0
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	3102266	4778853
збиток	2095		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	587135	657405
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(1297604)	0
Витрати на збут	2150	(427064)	0
Інші операційні витрати	2180	(2584944)	0
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	1559015
збиток	2195	(620201)	0
Дохід від участі в капіталі	2200	4941	22972

Продовження додатка Г

Інші фінансові доходи	2220	393937	64924
Інші доходи	2240	13846	32619
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(292543)	0
Втрати від участі в капіталі	2255	(5248)	0
Інші витрати	2270	(37529)	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	1290475
збиток	2295	(542807)	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(129825)	(622002)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	668473
збиток	2355	(672632)	(0)

II СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	(951)	(194284)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	(113)
Інший сукупний дохід	2445	(397)	(142004)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(1348)	(336401)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(1348)	(336401)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(673980)	332072

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	6003981	6959689
Витрати на оплату праці	2505	2879026	2748720
Відрахування на соціальні заходи	2510	609822	582359
Амортизація	2515	1013922	848020
Інші операційні витрати	2520	5458055	3834034
Разом	2550	15964806	14972822

Продовження додатка Г

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(323,69)	321,69
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(323,69)	321,69
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990

ДОДАТОК Д

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2020 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»	за ЄДРПОУ	14307794
Територія		за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників	21,324		
Одиниця виміру: тис.грн.			
Адреса	пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211		

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.**

Актив	Код рядка	На початокзвітного періоду	На кінецьзвітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	10612	5047
первісна вартість	1001	19648	18892
накопичена амортизація	1002	9036	13845
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1024181	1114338
Основні засоби	1010	6817452	6484887
первісна вартість	1011	12256512	12794601
знос	1012	5439060	6309714
Інвестиційна нерухомість	1015	27908	25958
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	39922	40100
знос інвестиційної нерухомості	1017	(12014)	(14142)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	76589	70811
інші фінансові інвестиції	1035	1535	10033
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	37904	29601
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	75982	26323
Усього за розділом I	1095	8072163	7766998

Продовження додатка Д

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13950357	13741380
Виробничі запаси	1101	4737387	4787191
Незавершене виробництво	1102	8610782	8564065
Готова продукція	1103	591531	379286
Товари	1104	10657	10838
Поточні біологічні активи	1110	13	6
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1070062	1666835
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	644838	640897
з бюджетом	1135	170423	130268
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	46
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	6059	8723
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	116086	153343
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	12434
Гроші та їх еквіваленти	1165	741780	1616979
Готівка	1166	1680	2071
Рахунки в банках	1167	430351	1056669
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань	1182	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1183	0	0
резервах незароблених премій	1184	0	0
інших страхових резервах			
Інші оборотні активи	1190	2084382	2137144
Усього за розділом II	1195	18784000	20108055
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групивибуття	1200	4623	219
Баланс	1300	26860786	27875272

Баланс	Код рядка	На початокзвітного періоду	На кінецьзвітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	1597781	1615162
Емісійний дохід	1411	408077	408077
Накопичені курсові різниці	1412	2410	3361

Продовження додатка Д

Резервний капітал	1415	70145	70145
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17384376	18026478
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом І	1495	19332831	19992314
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	330332	341448
Довгострокові кредити банків	1510	0	54647
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1573618	2028661
Довгострокові забезпечення	1520	94797	133108
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	977138	864003
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	2975885	3421867
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	641896	423638
Векселі видані	1605	103	103
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	278540	153724
товари, роботи, послуги	1615	1027454	724674
розрахунками з бюджетом	1620	31246	78374
у тому числі з податку на прибуток	1621	2651	69976
розрахунками зі страхування	1625	41011	41345
розрахунками з оплати праці	1630	102118	126690
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2266690	2745009
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	32314	26511
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	97554	99189
Доходи майбутніх періодів	1665	183	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0

Продовження додатка Д

Інші поточні зобов'язання	1690	32961	41834
Усього за розділом III	1695	4552070	4461091
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	26860786	27875272

ДОДАТОК Ж

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “ЗАПОРІЖВОГНЕТРИВ” <hr/> (найменування)	Дата(рік, місяць, число)	КОДИ
			2018 01 01
			00191885

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік**

І ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11299903	10015683
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7129744)	(6921497)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	4170159	3094186
збиток	2095	(0)	
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	790233	589404
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	247139	212216
Адміністративні витрати	2130	(1201219)	
Витрати на збут	2150	(398449)	
Інші операційні витрати	2180	(1593684)	
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1767040	0

Продовження додатка Ж

збиток	2195	(0)	
Дохід від участі в капіталі	2200	444	4941
Інші фінансові доходи	2220	183	393938
Інші доходи	2240	12219	13846
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(737717)	
Втрати від участі в капіталі	2255	(1399)	
Інші витрати	2270	(44270)	
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	996500	0
збиток	2295	(0)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(354398)	(129825)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	642102	0
збиток	2355	(0)	(704061)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	951	(1570)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	16430	(397)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	17381	(1967)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	17381	(1967)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	659483	(706028)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4893113	6003981
Витрати на оплату праці	2505	2515982	2879026
Відрахування на соціальні заходи	2510	537796	609822
Амортизація	2515	1018401	1013922
Інші операційні витрати	2520	4004655	5458055
Разом	2550	12969947	15964806

Продовження додатка Ж

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	309	(338,82)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	309	(338,82)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:	3000	3691095	4395941
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
Повернення податків і зборів	3005	619169	959223
у тому числі податку на додану вартість	3006	619164	959223
Цільового фінансування	3010	78164	59939
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	292	411
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	8069623	6191269
Надходження від повернення авансів	3020	33808	254485
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	4195	3781
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	11495	6914
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	37008	51715
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(442572)	745431
Праці	3105	(1976508)	2235105
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(556960)	615641
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(754555)	888600
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(197834)	286525
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(1889)	6598
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(554832)	595477
Витрачання на оплату авансів	3135	(6285020)	6463271
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(30212)	69
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(31687)	23886

Продовження додатка Ж

Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	0
Інші витрачання	3190	(470485)	664004
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1996558	287260
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій необоротних активів	3200	7173	0
Надходження від отриманих: відсотків дивідендів	3205	3759	3648
Надходження від деривативів	3215	178	230
Надходження від погашення позик	3220	240	481
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	15795	980
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	223	24380
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій необоротних активів	3255	(26791)	0
Виплати за деривативами	3260	(604444)	919257
Витрачання на надання позик	3270	(0)	0
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3275	(11409)	560
Інші платежі	3280	(0)	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3290	(3256)	0
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності	3295	(618532)	(890098)
Надходження від: Власного капіталу		0	(80)
Отримання позик	3300	166042	355279
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3305	0	0
Інші надходження	3310	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3340	0	0
Погашення позик	3345	(0)	0
Сплату дивідендів	3350	(602462)	242529
Витрачання на сплату відсотків	3355	(5803)	22
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3360	(94943)	102592
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3365	(39618)	26591
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	0
Інші платежі	3390	(17822)	19303
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(594606)	(35838)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	783420	(638676)
Залишок коштів на початок року	3405	741780	1432723
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	91779	(52267)
Залишок коштів на кінець року	3415	1616979	741780